

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ASKOV LÆRLINGE

AARSSKRIFT FOR 1906

INDHOLD:

JAC. APPEL: Tale ved Elevmødet.
Ludvig Schrøders Halvfjerdsaaarsdag.
Askov Lærlinge: Regnskab.
Skolens Lærlinge.
Skolens Bibliotek.
Skolens Formuesforhold.

— Pris 1.25 —

Statens Lærerhøjskole.

KØBENHAVN
LEHMANN & STAGE

1906

„ASKOV LÆRLINGE“

AARSSKRIFT

FOR

1906

Statens Lærerhøjskole.

KOLDING

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI

1906

TALE VED ELEVMØDET

DEN 16. JUNI 1906

AF

JACOB APPEL

FOR MIN HUSTRU og mig er jo, som De alle ved, 1906 et Mærkeaar, idet vi er flyttede ind i Forstanderboligen fra Sommerskolens Begyndelse. Vort Hjem faar i den kommende Tid andre Kaar, der paa mange Maader stiller os vanskelige Opgaver, ikke mindst med Hensyn til Opdragelsen af vore Børn, men ogsaa med Hensyn til Samlivet med de mange, som kortere eller længere faar Askov til Skolehjem. Jeg kan sige, vi gaar ind til de ny Kaar med hjærtelig Erkendelse af, at vi maa fortrøste os til Guds Velsegnelse over vor Gerning, og det Mod, hvormed vi trods alt gaar ind til Gerningen, styrker vi i Bøn og Tak til ham, hvis Hjælp er os nødvendig. Men jeg tænker, at I gamle Elever forstaar, at denne Hjælp venter vi ogsaa særlig derigennem, at I vil se kærligt og trofast til Forandringen i det gamle Skolehjem, som mange af Jer har levet en rig og lykkelig Tid i.

I selve Skolearbejdet bringer Forstanderskiftet ingen Forandring. Den gamle Forstander fortsætter sin daglige Gerning. Skolens Skib sejler videre med den vante Ballast. Og vi yngre sander Ordet om, at det

er godt at have en gammel i Gaarde, især naar gammel og ung kan mødes i Forstaaelsen af, at

Til Raad er Gubben en herlig Gæst,
men unge Øjne de ser dog bedst.

Saa kan ogsaa en sund og naturlig Fortsættelse og Udvikling komme i Stand selv paa et Sted, der har en stor og rig Historie.

Denne Skoles Stilling gennem de 40 Aar, hvori den har virket, viser et levende Forhold til store og afgørende Bevægelser i vort Folk.

En saare rig Tid var de første 15 Aar, fra 1865 til 1881. Da var der en Fart og Udvikling over Skolearbejdet, en voksende Tilslutning ikke alene fra det danske Folk men fra hele Norden, og hos Eleverne det tilgængelige, friske modtagelige Sind, som man vanskelig i Tiden derefter finder Magen til.

Det var lykkelige Tider for de unge Højskolemænd, selv om de ydre Kaar var smaa og tarvelige. Det lykkelige bestod deri, at de baade folkeligt og kristeligt havde et Evangelium at bringe, som blev modtaget af deres Folk. De første Højskolemænd var paa en Gang Lærere og Præster i den Forstand, at de ud af samme Trang aflagde et folkeligt og et kristeligt Vidnesbyrd, og det er en rig Tid for et Folk, naar der jævnsides med Trangen til Oplysning er aabne Øren og Hjærter for en Tale om de store afgørende Livsspørgsmaal.

Naar jeg i Skolens Protokoller følger Nutzhorn og Schröder paa deres Foredragsrejser i Halvfjerdserne, kommer jeg omkring til kirkelig vakte Kredse; det var ved Forbindelsen med dem, at Skolen voksede sig stor og blev en Landsskole. Men alligevel, Skolens

første 15 Aar særtegnes bedst ved Ordene: Danskhed og Nordiskhed.

Grundtvig havde Ret til at udtale de stærke Ord i sin Velkomsttale ved Vennemødet 1865: »Hjærtelig Tak for den Glæde, det har gjort mig, midt i de Ulykkens og Sorgens Dage, der gik og endnu gaar over vort jordiske Fædreland »Danmark, dejligst Vang og Vænge, lukt med Bølgen blaa«, midt i al den Elenighed og Beskæmmelse for al Verden, dog at høre af de umistæneligste Vidner, af de Fremmede eller lidt mere end Fremmede, fra Lejren og trindt fra Landet, at det næsten altid kun var mine Venner, som bevarede Haabet om Lykke og Sejr og ingenlunde vilde have Fred for enhver Pris eller i saa dyre Domme, som den blev købt. Ja, det var mig en stor Trøst og Glæde, paa den ene Side, fordi jeg ved, det gaar med Kærligheden ligesom Herren har sagt om Troen, thi ligesaa lidt som de, der ikke vil tro den jordiske Sandhed, har Hjærte til at tro den himmelske, ligesaa lidt kan de, der ikke engang elsker deres jordiske Fædreland, elske det himmelske, og paa den anden Side, fordi Guds Menighed har det usvigelige Løfte af Herren, at dens Haab aldrig skal beskæmmes, saa naar Guds Menighed hos os deler mit lyse Haab om gamle Danmark, dets Folk og Tungemaal, da giver det mig større Sikkerhed end alle mine Skjaldesyner, Betragtninger og Betænkninger.«

Ikke mindst for Skolen i Askov, hvis Lærere kom fra Rødding, blev det Livsopgaven at vække og kalde sammen til et dansk Aandsliv. Det danske Folks aandelige Selvstændiggørelse var det store Haab. Nederlaget havde ikke slaaet Haabet ned. Tværtimod, det havde rensset og uddybet Troen paa, at vort Folk ejede

de aandelige Livsværdier, der lovede det en Fremtid. Men Folket skulde vækkes til Ansvar. Og man var ikke ængstelig for at stille det store Opgaver: Folket skulde forberedes til selv at bære og styre sin Skole og Kirke. I Tiden derefter er det, at de fri Skole- og Menighedsdannelse vokser frem som Vidnesbyrd om, at den varme og hjærtelige Tale bar Frugt.

For Skolen her var Indvielsen af den første sønderjydske Frimenighedspræst ved Vilhelm Birkedal et glædeligt Tegn paa, at den aandelige Oplivelse naaede til danske baade Syd og Nord for Grænsen, saa Fællesskabet med vore Landsmænd under Fremmedherredømmet var levende og stærkt. Tiden og dens Oplevelser gav Slægten, der siden kom, Hjælp til at forstaa den store Forskel, der er paa Stat og Folk, noget vi stadig trænger til at mindes, naar Talen er om aandelige Ting.

Der er vel ingen Tvivl om, at en væsentlig Grund til, at Kravet om det folkelige Ansvar overfor Skole og Kirke fandt modtagelige Hjærter, var, at man ved det danske Sønderjyllands Indlemmelse i Prøjsen havde set, hvor skæbnesvangert det kan være, naar Staten er Skole- og Kirkestyrer. Men det er ligesaa sikkert, at Ordførerne for Folkets Selvstændiggørelse i aandelige Spørgsmaal allerede den Gang var klar over, at i aandelige Ting kan et vaagent Folk ikke have upersonlige Ledere, og derfor maa, om Livet skal kunne udvikle sig sundt og stærkt, Staten kaste det Ansvar fra sig, som den ikke kan bære, og de enkelte Kredse i Folket selv tage det op. — Nu ser vi dette Forhold overmaade klart. — Den demokratiske Stat med sit Flertalsstyre er selvfølgelig i sin Ide absolut imod at lede og styre andre Virksomheder end saadanne,

hvis Udførelse giver alle de enkelte Borgere, hvad der med Ret tilkommer dem, thi den demokratiske Stat vil fremfor alt ikke øve Vold paa aandelige Omraader.

Hvad der i Halvfjerdserne blev talt klart og stærk om, trænger vi ikke mindst nu til atter at faa frem, da Statsstyrelsen er i Flertallets Hænder.

Men til Tiden for tredive Aar siden hørte i Højskolens Kreds ogsaa en frisk nordisk Fællesfølelse, som Broderlandenes tilbageholdne Stilling i Ulykkesaaret ikke havde kunnet fratage Livsbetingelserne. — Det var ikke alene Grundtvigs nordiske Haab, der nærde denne Fællesfølelse, det var tillige Bjørnsons og Ibsens nordiske Samlingsdigtning, de mægtige historiske Dramaer. Gik det end saa, at Bjørnson siden gennem sin Digtning væsentlig søgte at skabe Fællesskab af mere verdensborgerlig Natur, og Ibsen efter Skuffelsen 1864 bogstavelig for lange Tider rejste bort fra Norden, saa har de to Digteres Ungdomstro paa et aandeligt Fællesskab og Samliv mellem Danske, Norske og Svenske virket paa frugtbar Vis i de Kredse, der samlede sig om den danske Folkehøjskole, hvis ledende Mænd personligt havde levet med i den Bevægelse, der skabte Bjørnsons og Ibsens herlige nordiske Digtning, og derfor med Aand og Kraft kunde tale Nordens Sag. — Det er atter et Kendemærke paa Folkehøjskolens første Tid, at den gamle politiske Skandinavisme afløses af et alvorligt Arbejde for et nordisk Fællesskab af aandelig Art — dette er fra nu af Hovedsagen. Hvad der saa herudaf paa naturlig Maade kan vokse frem i Retning af politisk og økonomisk Sammenslutning de nordiske Folk imellem, behøver intet af de tre Brødre Folk at ængstes for. —

I den kritiske Tid, der nu er inde for det nordiske

Sammenhold, er det bedste, vi kan gøre, utvivlsomt at følge de Spor, vore første Højskolemænd traadte efter Krigen 1864: ikke dømme hinanden, Folk mod Folk, men finde hinanden enkeltvis eller i mindre Kredse. — Sikkert er det, at navnlig mellem Danmark og Norge, men i de senere Aar ogsaa mellem Danmark og Sverige er der ad den Vej skabt personlige Ven-skabsforhold, der i disse vanskelige Aar er af den største Betydning for Bevarelsen af Fællesskabet. —

Jeg vilde gerne med dette, jeg her har sagt om Skolens første Tid, fremkalde hos gamle Elever den Følelse, som jeg selv lever i, at vi, der staar i Højskolens Tjeneste som de yngre, har den mest umiddelbare Forbindelse med de første Højskolemænds Ønsker, Længsler, Haab og Maal, naar Talen er om at fremme den danske og den nordiske Sag. Det samme gælder ogsaa fuldtud om Højskolearbejdet i sin Helhed: vi siger i Samklang med de gamle, at Maalet med en folkelig Oplysning, der jo ikke skal føre til faglig Dannelse, men give den enkelte Hjælp til personlig Udvikling og til at danne sig en Livs-anskuelse, er for kristne Mennesker at vække Hjær-tet til at søge det, Kristus giver dem, der tror paa ham, nemlig Kræfter til et evigt Liv.

— — — — —

Dette første Afsnit af Skolens Historie afsluttes be-tegnende med det store kirkelige Møde 1881, hvorfra de kendte Askovadresser udgik. Men Tiden var ikke inde til at løse kirkelige Opgaver. Kravene, som Adresserne fremholdt, var i høj Grad betimelige og maadeholdne. Det var Kravene om Afløsning af de gamle Præsteløfter, saa Præsterne for Fremtiden kun skulde forpligtes til efter deres bedste Overbevisning

at lære i Overensstemmelse med den hellige Skrift og at forvalte Sakramenterne sømmeligt efter Herrens Indstiftelse, om Præstevalg, om Ret for Præst og Menighed til at vælge Salmehog og Alterbog, om Præsters Ret til at tage Børn til Alters, om Bispernes Frihed til at præstevi Mænd, som ikke er i Besiddelse af de for Tiden gældende Bestemmelser for Ordination, om borgerligt Ægteskab, og om Valgmenigheders og Sognebaandsløseres Ret til at benytte Sognekirken.

Tyve Aar efter Mødet blev det sidste og mest beskedne Krav opfyldt, men de øvrige Spørgsmaal er ikke kommen videre end til atter at staa paa Dagsordenen, og kunde det kirkelige Udvalg, som nu arbejder, faa disse gamle Reformforslag virkeliggjorte, vilde vel endog de dristigste Forventninger i grundtvigske Kredse blive gjort til Skamme.

Den mellemliggende Tid — Storpolitikens magre Aar — rummer et andet Afsnit at Skolens Historie.

Folkehøjskolen i Grundtvigs Aand er ikke alene en dansk og nordisk, men en historisk Skole, i dette Ords videste Betydning. Den maatte derfor faa et Møde med den moderne europæiske Kultur, som ogsaa havde holdt sit Indtog her i Landet. Dette Møde fandt Sted i Tiden 1881—1901.

Folkehøjskolen var og er i fortrinlig Grad skikket til at nyttiggøre sig det væsentlige i Nutidens Forskning og Kultur, thi det er jo et Kærnepunkt i Højskoletanken, at god folkelig Oplysning skal meddeles ad historisk Vej — ligesom det er den stærkeste Strømning i det moderne Aandsliv: at man søger efter Sammenhæng. Men at meddele Oplysning historisk betyder jo at bekende Tro paa Sammenhæng, paa en fortsat Udvikling gennem Tiderne. Grundtvig

var i sit Syn, paa hvorledes Oplysning om Menneskeslægten's Kaar skal gives paa forsvarlig Maade en moderne Aand; han hævdede, at den ædruelige Regel for folkelige Oplysning kræver, at »ren og klar skal Nutid føre, Fortids Røst til Fremtids Øre«. Thi Livets Adelsmærke er den ubrudte Sammenhæng Tiderne igennem.

For mange af os yngre, der fra vor Barndom er opvokset med denne grundtvigske Grundbetragtning som noget givet, kommer det, Nutidsforskningen har at bringe, som et, jeg kunde, hvis man ikke vilde finde det lidt flot udtrykt, fristes til at sige selvfølgelig Supplement. Jeg tænker her paa, hvad Naturforskningen har fremlagt med Hensyn til Sammenhæng og Udvikling. Vi er jo nemlig opdragne til at tage Ordet »historisk Oplysning« i virkelig omfattende Betydning, saaledes at dertil hører Oplysningen om Menneskenes Syssel med Naturen, der ikke alene i det ydre har skabt Betingelserne for det Samfund, vi lever i, men som ogsaa stærkt og afgørende har præget vore Forestillinger og vor Tænkning og været paa mange Punkter bestemmende for al videnskabelig Forskning ved at give Anvisning paa frugtbare Arbejdsmaader.

Grundtvig har allerede 1839 i en Opskrift til et paatænkt Foredrag om »Historiens Forhold til Livet« peget hen paa, at Naturforskningen havde noget at lære dem, der arbejder med de saakaldte Aandsvidenskaber i Folkeoplysningens Tjeneste, og denne Skoles gamle Forstander tog tidligt til Orde for, at den folkelige Oplysning skulde naa til at omfatte Naturfagene. Men der maatte ogsaa her gaaes historisk frem.

En Lykke for Askov og — det er ikke for stærkt sagt — for mange andre Folkehøjskoler var det, at der meldte sig en Mand til den fri Ungdomsskoles Tjeneste, som evnede at bringe Undervisningen i Naturvidenskab op i de historiske Fags Række.

Poul la Cour, der siden gamle Elever sidst var samlede her, er fyldt 60 Aar betegner noget afgørende for Folkehøjskolen. Det er vel nok saaledes, at der kun er faa Folkehøjskoler, paa hvis Skoleplan Naturfagene hører til Hovedemnerne for Undervisningen, men jeg tror dog, Sammenhængen er denne, at Poul la Cours Virksomhed har øvet en almen Indflydelse paa Højskolearbejdet, maaske ikke mindst indirekte. Der er ved ham nedbrudt et Skel, der paa kunstig Maade var sat mellem de saakaldte Aands- og Naturvidenskaber, et Skel, der flyttedes med over i den folkelige Oplysning og har vel baade her og der afstedkommet Forvirring. Adskillige af Kristen Kolds Lærlinger har ment at kunne sige i Overensstemmelse med deres Læremester, at Naturforskning havde ingen Betydning for en sund og fyldig Folkeoplysning. Naar man saa indvendte, at Kold selv havde Undervisning f. Ex. i Kemi paa sin Skole, kunde man faa det Svar, at han kun tog det Emne op, naar Tiden tillod det, som en praktisk nyttig, rent faglig Tilgift til de fremtidige Landbrugere, der var hans Elever. — Og Svaret er maaske rigtigt. Kold var en Mand, der ogsaa kunde vurdere timelige Goder. Men det er netop ved at give Naturforskningen en anden, en aandsudviklende Indflydelse, Poul la Cour har tjent den folkelige Oplysning.

Han har ved at følge den grundtvigske Regel om det »historiske« været paa Højde med Tidens Krav

og Tarv. Det ser man ikke alene deraf, at siden »Historisk Fysik«, som la Cour og jeg i Fællesskab har skrevet, er udkommet, er der i den danske Bogverden tydelig Paavirkning at spore i adskillige siden udgivne naturvidenskabelige Bøger, men baade i Tyskland og England finder man lignende »historiske« Forsøg. At noget saadant maatte komme, var at vente. Thi den Slægt, hvis Forskning har til Ledestjerne: Troen paa Sammenhæng og Udvikling, maa i sin Skole undervise historisk.

Og denne historiske, naturvidenskabelige Oplysning, som er i sin Vorden, vil faa en voksende Betydning, ikke mindst overfor Meddelelsen om, hvad der gennem Forskningen er naaet med Hensyn til Forstaaelsen af den levende Naturs Love.

Det er jo nemlig Sagen, som jeg saa ofte har haft Lejlighed til at fremhæve overfor mine Elever, at gennem den historiske Undervisning undgaar man det dogmatiske og faar klarlagt en Udvikling. — I ganske særlig Grad er det ønskeligt og nødvendigt af Ædrueligheds Hensyn at være fri for det dogmatiske, naar Resultaterne af Forskningerne over den levende Natur skal meddeles.

At der i den levende Natur er en Udvikling, derom er der ingen Tvivl, og at Erkendelsen heraf har bragt Ild og Kraft ind i Forskningen, det kan Historien oplyse. Og samtidig fortæller Historien os ogsaa, at Livet har haft en Begyndelse her paa Jorden, men om denne Begyndelse véd Forskningen intet; overalt iagttaget man, at alt Levende stammer fra andet Levende. En Udviklingslære, der begynder med Selvdannelse og saa lader »Udviklingen« frembringe alle de forskellige Arter og Slægter af levende Væsener, er, fortæller Histo-

rien os, en ren og skær Troslære, og en saadan har intet med den tvingende Erkendelse at gøre.

Skulde jeg som Ungdomslærer ønske mig en god Hjælp i mit Arbejde, da vilde det ikke mindst blive en historisk Biologi, d. v. s. en historisk, almenlæselig Fremstilling af Forskningen i den levende Natur, at det dog en Gang kunde blive klart, at Forskningen paa dette Omraade ikke rækker Troen paa den Gud, der i Begyndelsen skabte Himlen og Jorden, men at al Forskning, hvad enten den arbejder med den døde eller den levende Natur, alene kan tjene til at klarlægge Guds Skabning og Ordning. — — —

Den, der tror paa en ubrudt Livssammenhæng tilbage til Livets Giver, faar Trang til at takke for, at der i Ordet er givet os et Middel til at følge Udviklingen, i Ordet ejer vi Mennesker et Liv forskelligt fra alle andre levende Væseners, ved det knyttes Slægt til Slægt, ved det gaar Aandsudviklingen fremad, ved det har vi Samfund med Gud. —

Folkehøjskolens Møde med den moderne Kultur forstyrrer ikke Skolens Arbejde, men kan blive til Berigelse og Velsignelse.

Maatte da vi Lærere tro mod det givne drage os Tidens Oplevelser til gode, saa vort Vidnesbyrd om Livskaarene kan blive rigt og varmt, og maatte de samme Oplevelser give vore Elever modtagelige Hjerter.

Dertil give Gud sin Velsignelse. —

PROFESSOR LUDVIG SCHRØDERS
HALVFJERDSAARSDAG

19. JANUAR 1906

Paa Grundlag af »Højskolebladet« og »Folkebladet«, Svendborgs. Referat

STRAKS om Morgenen den 19. Januar begyndte Festen for Ludvig Schrøder. Hvert Øjeblik maatte bruges, for at alle de, der i Dagens Løb vilde hædre ham og hylde ham, kunde faa Lejlighed til det. Ved Morgenandagten var Lærere og Elever samlede med Schrøder og hans Slægt, hvis Medlemmer i Dagens Anledning var komne fra nær og fjern, og her overrakte Lærerne ham et Guldur med følgende Tilskrift:

»Kære Schrøder! Medfølgende Gave skulde først og fremmest bringe Dig en hjertelig Tak fra Dine Medarbejdere i Højskolen for den Tillid til os og til vor egen Anordning af vort Arbejde, som Du altid har udvist som Forstander. Dernæst skulde den være et Udtryk for et inderligt Ønske om, at Du, hvis Tid og Arbejdskraft i de mange Aar har været brugt saa flittigt og velsignelsesrigt, endnu en Stund maa have en god Tidsmaaler behov.«

Lidt senere paa Formiddagen modtog Schrøder de forskellige

DEPUTATIONER.

Den første repræsenterede Venner og Askov-Elever og Redaktør *Konrad Jørgensen* udtalte som Ord-

fører: »Vi kommer som en Kreds af gamle Elever for at bringe Ludvig Schrøder en Hilsen og Tak paa hans Fødselsdag og for at bære vore gode Ønsker frem for ham. Først og fremmest vor Tak. Der er jo mange af os, som skylder Askov meget. Det Ord, vi har hørt her, har været dybt bestemmende for vort Liv og Arbejde; vi siger Schrøder Tak, fordi han har ført et saadant alvorligt Ord, der har kunnet gaa os til Hjerte og skabe Daad. Han har lært hos Grundtvig, at Ordet er Aandens Klædebon, at Aand er en Magt, og at den kun virker i Frihed. Det aandsbaarne Ord har han ført her, og det har grebet os dybt. Vi glemmer ikke, hvordan han, da vi sad paa Skolebænken, overførte for os Bjørnsons Fortælling om Fjældet, der blev klædt, paa Menneskelivet. Det var i aandelig Forstand. Men det er kommen til at gælde ogsaa rent materielt, at der fra Højskolen er gjort et Arbejde for at »klæde Fjældet«, og det skyldes ikke mindst den ældste af vore Højskoler og dens Forstander ved det Arbejde, han har udført, og især ved hans aandsbaarne Tale. For denne Tale siger vi ham Tak og for den Kærlighed, han har vakt i vore Hjerter, til Fædrelandet, til den danske Sag, til Sønderjylland. Sønderjylland var hans Ungdoms Kærlighed. Derhen vendte han sig først, da han skulde begynde sit Arbejde.

Vi bringer Dig Tak, Schrøder, for hvad Du har været med til at hjælpe frem i vort Fædreland. Og vi bringer Dig vore gode Ønsker for de Aar, der kommer. Du staar endnu midt i Arbejdet som Ordfører og Pennefører og som Hjælper i mange materielle Arbejder. Vi vil ønske, at Du endnu længe vil beholde Kraft til at virke navnlig i Ordets Gerning, som Du saa lang Tid har elsket og arbejdet i, og at Du, naar Kraften tager

af, maa kunne bevare Glæden ved at følge Arbejdet, som da overtages af yngre Kræfter, glæde Dig ved at se Skolen blomstre og ved at leve sammen med dine kære her. Tak og til Lykke!

Eleverne vil gerne give Dig et synligt Tegn paa deres Taknemmelighed. Det er en lille Mappe, hvori der er skrevet en Henvendelse og tegnet Billeder, som skal minde Dig om de Steder, Du har færdedes i din Barndom og senere. Dernæst ønskede vi, at Du vilde lade Dig male, og, naar Billedet bliver færdigt, beholde det som din Ejendom, og at det efter din Død maa gaa over i Skolens Eje. Endelig ønskede vi, at Du vilde lade male et Billede fra Heden, idet Du selv udpeger Emnet dertil, og modtage ogsaa det som Gave fra os.«

Henvendelsen i den smukt udførte Adresse til Schrøder lyder saaledes:

»Elever og Venner ønsker Dem hjertelig til Lykke; og beder Dem modtage en varm Tak for Deres i over 40 Aar med lige stor Interesse og Inderlighed øvede Gerning. Deres Arbejde har sat dybe Spor ikke alene i Folkehøjskolen, i Kirken og i Børneskolen, men ogsaa i hele vort Lands økonomiske og aandelige Udvikling.

De har gennem den Form, Deres Virksomhed og Deres Skole har antaget, bidraget overordentlig meget til, at vor lille Nation med Hæder nævnes i alle Kulturlande.

Vi benytter Deres halvfjerdsindstyvende Aarsdag til at udtale vor dybtføjte Tak og Anerkendelse, og beder Dem modtage medfølgende Gaver som et ringe Bevis paa vore Følelser for Dem.

Vi føjer hertil vort hjerteligste Ønske om, at Aarene, der kommer, maa blive lyse og lykkelige for Dem og

Deres kære, og at De endnu lang Tid maa med usvækket Kraft og Inderlighed kunne fortsætte Deres rige Gerning«.

(Omtr. 1600 Underskrifter.)

Derefter udtalte Pastor *Helveg*, Vallekilde, som Ordfører for en Deputation fra »Udvalget for dansk-amerikansk Mission«: Vi er komne for at bringe fra Udvalget for dansk-amerikansk Mission en hjertelig Tak for Deres lange, trofaste Arbejde. Deres Navn findes først 1895 i Udvalgets Protokoller, men længe før den Tid har det været knyttet til Arbejdet. Det hører til mine tidligste Barndoms minder, at jeg i Ludvig Helvegs Hus har hørt Deres Navn nævne i nøje og inderlig Forbindelse med dette Arbejde, og naar vi er det eneste Missions selskab, der nyder Statsunderstøttelse, saa er jeg ogsaa tilbøjelig til at mene, at en væsentlig Grund til det er den, at Deres Navn er knyttet til det, thi deri ligger en Borgen for, at der arbejdes paa dansk-folkelig Grund. Trofast har Deres Arbejde været, og trofast vil det sikkert vedblive at være. Derfor har vi nægtet Dem den eneste Ære, vi kunde vise Dem: at gøre Dem til Æresmedlem af Udvalget. Thi saa vilde det være, som om De ikke skulde møde i Arbejdsdragten, men i Stadsklæderne. Og saa længe De er iblandt os, kan vi kun tænke os Dem i Arbejdsdragten. Vi har dog villet give Dem et lille synligt Bevis paa, at vore Ord ikke er Mundsvejr.« — Pastor *Helveg* oplæste derpaa en Hilsen fra Danske i Amerika, hvormed der fulgte »en lille Sum, 110 Dollars, til fri personlig Brug«, og tilføjede: »Gid den Stund maa være langt borte, da Tiden er kommen til at udnævne Dem til Æresmedlem af Udvalget for dansk-amerikansk Mission!«

Formanden for Foreningen »Askov Lærlinge«, Fru *Maren Lauridsen*, overrakte Schröder Fru Schröders Mindelegat, 5,300 Kr.

Urmager *N. Christensen*, Askov, udtalte som Ordfører for en Deputation fra Askov By:

»Vi kommer som Repræsentanter for Askov By for at bringe Dem Beboernes hjerteligste Lykønskning paa denne Festdag.

Der har været fuld Enstemmighed om, at vi burde vise Dem vor Taknemlighed ved denne Lejlighed, for vi ser alle, at ingen har været saa meget for Askov By som De. Det er Deres Virksomhed, der har skabt vor smukke, hyggelige By. Uden Højskolen havde her rimeligvis slet ingen By været. Det er derfor paalagt os at bringe Dem Beboernes hjertelige Tak, for hvad De paa saa mange Maader har været for os alle, og som et lille synligt Tegn paa vor Højagtelse og Hengivenhed skal jeg overrække Dem dette Bæger og bede Dem anvende de Smaapenge, som findes deri, efter Deres eget Ønske eller til Udsmykning af Deres ny Lejlighed. Og saa ønsker vi Dem Lykke og Sundhed til at leve endnu i mange Aar iblandt os til Gavn og Glæde for os alle, som for det hele Land.«

Højskoleforstanderne *Alfred Povlsen*, *Holger Begtrup* og Højskolelærer *H. A. Rosendal* traadte nu frem som Ombudsmænd for Foreningen af Højskolens og Landbrugsskolens Lærere og Lærerinder. *Alfred Povlsen* udtalte:

»Det er blevet overdraget mig at bringe en Hilsen fra Højskole- og Landbrugslærere her i Danmark med en lille Gave, som staar inde i Deres Stue (et Dagligstuemøblement). Vi har været glade ved, at vi

kunde finde en Lejlighed til at sige Dem Tak, Schrøder, og tilkendegive Dem, hvor højt vi skatter Dem og Deres Virksomhed iblandt os. Vi har saa usigelig meget at takke Dem for, De, som har været med lige fra den første Færd, og navnlig været med at lægge Grunden til den danske Højskole. Det er ikke mindst Deres Fortjeneste, at denne Grund og den hele Underbygning for Højskolearbejdet er bleven saa stærk, at vi nu kan smile ad alle de Angreb, der bliver rettet mod den. Og har Højskolen omsider vundet Indflydelse og Anseelse i og uden for vort Land, da skyldes det Dem fremfor nogen anden. De er ikke blot Aldersformand, men i enhver Henseende Formand for hele den danske Folkehøjskole. Med enestaaende Gæstfrihed har De modtaget alle de mange, der har besøgt Skolen her, og gennem alle de Højskolemænd, som har faaet deres første Undervisning og Vejledning hos Dem, har De haft en ganske særlig og fremragende Betydning for os. De har sat Præg paa Arbejdet ved disse Skoler rundt omkring i Landet. Og endelig har vi Medlemmer af Foreningen Grund til at takke Dem, fordi De har hjulpet os saa tit og altid givet os den Haandsrækning, vi just trængte til. Nu er det vort Ønske, at De fremdeles i mange Aar maa komme iblandt os. Vi kan ikke undvære Dem. Vi yngre siger ofte ved vore Sammenkomster til hinanden: hvordan skal det blive, naar Schrøder og de gamle ikke er med? — Derfor en hjertelig Tak fra os alle, og Gud velsigne Dem og Deres Skole!«

Seminarieforstander *R. J. Holm* takkede Ludvig Schrøder for hans Arbejde i »Dansk Skoleforening«. »De har været en af Ophavsmændene til Dansk Skole-

forening og har trofast arbejdet sammen med os i den. Skønt De ikke har været Formand — det satte De mig til, ja, det var jo Dem, der satte mig til det — saa har De sat Deres Præg paa meget af det, der er blevet udført. Naar jeg tænker paa de mange Gange, vi har siddet sammen i vor Bestyrelse, staar det levende for mig, at det var Dem, der havde det rige Initiativ, Dem, der kom med de mange Tanker. Nogle af disse blev ogsaa realiserede. Naar jeg i sin Tid forlod Seminariet i Jelling for at begynde Forskoleseminariet, var en væsentlig Grund dertil den, at De vilde støtte mig i Virkeliggørelsen af mine Tanker om Forskolen. Da vi talte i Bestyrelsen om de hjemløse Børn, var det ogsaa dér Dem, der gjorde mest for at faa noget udrettet i Sagen. Alt dette takker vi Dem for — og Tak for vort gode, kærlige Samarbejde, og for Deres Foredrag ved vore Møder og Deres Artikler i vort Aars-Skrift. Vi beder Dem, at De ikke vil holde op; vi haaber, De har Kræfter til at fortsætte, og beder Gud velsigne Dem paa Deres gamle Dage.«

Frimenighedspræst *L. B. Povlsen*, Bovlund, ledsaget af to andre kendte Sønderjyder, bragte en Tak til Schröder fra dem paa den anden Side Grænsen, særlig fra dem, der har været Lærlinge paa Højskolen, og fra dem, der har kunnet komme til Skibelundmøderne og Efteraarsmøder her, men i fuld Erkendelse af, at hele Schröders store, velsignelsesrige Virksomhed, ogsaa uden for Højskolen, til aandelig Vækelse og til Dygtiggørelse i det hele af det danske Folk, ogsaa kommer Sønderjyderne til gode.

Realskolebestyrer *M. N. Slebsager* overrakte Schröder en syvarmet Bronceylsestage fra Vejen By og udtalte som Orfører for en Deputation:

»Vi kommer fra Beboerne i Vejen for i Dag at bringe Dem, Hr. Forstander Schrøder, vor Lykønsning og for at takke Dem for, hvad De gennem Deres Virksomhed, og hvad De personlig har været for vor By.

De allerfleste her i vort Land har sikkert nu og da set Forbindelsen »Askov Højskole ved Vejen«. — Dengang der i Vejen nærmest blot var Stationen, da stod Askov Højskole, og De som dens Leder, i et stort og maalbevidst Arbejde, var dengang som nu Brændpunktet i den nordiske Højskolebevægelse og havde allerede begyndt at sætte dybe Spor. Da var »Vejen« blot den nærmere Stedsbetegnelse for, hvor dette Arbejde havde sit Udspring. Siden i Tiden er det hos os blevet til noget mere end Stationen; der er vokset op en lille By med forskellige større og mindre Virksomheder, der trives godt Side om Side, en lille By, som efter sin Størrelse — det tør jeg vist sige uden at rose den — udfolder en ret stor og alsidig Virksomhed. Byen er, om jeg saa maa sige, begyndt at komme til Skelsaar og Alder og er ikke længere en blot og har Stedsbetegnelse, men søger ved sin Virksomhed at tilkendegive, at noget selvstændigt rører sig i den, at den vil noget.

Men naar en saadan Udvikling i det hele taget har kunnet finde Sted, saa skyldes det i væsentlig Grad Dem og den Virksomhed, som De nu gennem over 40 Aar har udfoldet her i Askov. Det forstaar vi, og det er vi Dem taknemlige for. Vi véd, at naar Befolkningen paa denne Egn paa saa mange Maader med Hensyn til Dygtighed og Foretagsomhed er gaaet i Spidsen, saa har det ganske særlig sin Grund i, at der her ud fra Askov Højskole er gjort et Folkeoplys-

ningsarbejde som intet andet Sted i vort Land, et Oplysningsarbejde, som ganske naturligt i særlig Grad er kommet denne Egn til Gode. Og derigennem er der skabt Betingelser for, at en By, som vor, i det hele taget har kunnet fremstaa. Vi véd ogsaa, hvilken stor personlig Indflydelse De har haft paa de fleste af de Mænds Udvikling, som hos os er gaaet i Spidsen paa de forskellige Omraader; de har nemlig foruden at være i Besiddelse af praktisk Dygtighed og Virkelyst, været i høj Grad aandelig interesserede, noget, der har haft stor Betydning for en sund og god Udvikling hos os. Ogsaa derfor skylder vi Dem Tak. Vi takker Dem for, at de altid med velvillig Forstaaelse har set paa vor Bys Udvikling og Vækst, og for, at De har været saa villig til at lægge Deres Lod i Vægtskaalen for, at Udviklingen kunde gaa i en sund og god Retning.

Vi véd, at det i Dag vil strømme ind til Dem med Tak fra vide Kredse, ikke blot her fra Danmark, men ogsaa fra Norge og Sverige, for hvad De har været for dansk Aandsliv, for hvad De har været for Udviklingen af dansk Dygtighed og dansk Foretagsomhed, for hvad De har været for den danske Nationalitets Bevarelse og Udvikling baade her hjemme og i Sønderjylland; men mellem alle de mange beder vi Dem engang imellem tænke paa, at ogsaa vi i den lille By ved Stationen med Tak og Taknemlighed ser hen til Dem og Deres store og velsignelsesrige Virksomhed.

Idet vi beder Vorherre endnu i mange Aar give Dem Kraft og Lykke til at staa i den Virksomhed, som De hidtil har været Bæreren af, beder vi Dem som synligt Tegn paa vor Tak at modtage denne lille Gave. «

Landbrugsskoleforstander *Brink-Lassen*, Tune, udtalte som Ordfører for en Deputation fra Landbrugslærerforeningen i Tilslutning til Alfr. Povlsen en særlig Tak til Schrøder fra Landbrugsskolen: »Denne Tak skulde udtale vor Erkendtlighed for, at der har kunnet holdes fri Skole i Danmark, ikke blot fri Skole for Børn og fri Skole for voksne, men ogsaa fri Skole i en rent praktisk Undervisning. Vi véd, at der inden Højskolernes Dage er blevet gjort nogle vistnok dygtige Forsøg paa at holde Landbrugsskole, og at de mislykkedes. Senere er der blevet Plads for en Landbrugsundervisning, som nu har bredt sig over det ganske Land. Mine to Kolleger, som staar her, og jeg er alle tre Elever her fra Skolen og føler os som Børn af Højskolen. Derfor staar vi i den fælles Forening, og den særskilte Forening for Landbrugslærere er i ingen Henseende fremkommen, fordi vi ikke skulde finde os vel ved Samarbejdet med Højskolen. Vi vil tværtimod sige, at uden fortsat Samarbejde med Højskolen tvivler vi paa Lykke og Velsignelse i vort Arbejde. Paa Højskolen har vi lært at holde Skole. Vi holder fri Foredrag i de tørreste Fag. Vi holder ingen Eksamen, skønt vi maaske nok saa godt kunde gøre det som Højskolen, men vi er sikre paa, at Udbyttet ved vor Undervisning ikke vil vokse et Gran derved, snarere mindskes. Det er Lysten, der driver Værket.

Vi Landbrugsfolk har ikke kunnet lade være med at lægge Mærke til, at Schrøder ikke alene er Forstander for en Skole, men han driver ogsaa en Gaard. Og der var en Gang, da Schrøder ejede Danmarks bedste Ko. Det har for os været en Støtte at være Vidne til, at den danske Højskoles mest fremstaaende

Mand i den Grad har Sans for praktisk Haandtering, at han køber en Gaard med mager Jord og driver den op. Og da Schrøder i de senere Aar i høj Grad har beskæftiget sig med Danmarks Hjælpekilder og Næringsveje har vi yderligere faaet Bevis paa hans Sans for, at det aandelige Liv maa sætte Frugt i et dygtigt praktisk Arbejde. — Vi gør fuldtud Povlsens Ord til vore: vi ønsker, at Schrøder mange Gange maa færdes mellem os, naar Højskolelærere og Landbrugslærere samles.«

Statskonsulent *Fr. Hansen* bragte i Formandens Fraværelse en hjertelig Hilsen og Tak fra de samvirkende jyske Landboforeninger, særlig for Schrøders Taler i de landøkonomiske Kredse. Schrøders Ord havde altid en underlig samlende Evne. Denne Tak bringes ogsaa i Erkendelse af den store Andel, han gennem sin Skolevirksomhed har haft i det danske Landbrugs Trivsel. Statskonsulenten oplæste derpaa en Takadresse fra Foreningen af jyske Landboforeninger.

Landbrugslærer *H. Appel*, Dalum, bragte en Hilsen og Tak med en Adresse fra Odense Valgmenighed: »Kære Forstander Ludv. Schrøder! I taknemlig Ihukommelse af Deres Arbejde ogsaa i Menighedslivets Tjeneste, vil Odense Valgmenighed som en Kreds, der altid har følt, at De stod den hjertelig nær, gerne være med i Koret af de mange Røster, der paa denne Dag siger Dem Tak og bringer Dem Ønsket om, at De i de kommende Dage maa styrkes med Kraftens Aand.«

Prof. *P. la Cour* bragte en Tak fra Askov Valgmenighed og udtalte bl. a.:

»Vi vilde gerne udtrykke for Dig, hvor glade vi

alle er ved at have Dig i vor Menighed, og hvor glade vi er for, at her fra denne Menighed er Du gaaet ind til det store Arbejde i det kirkelige Udvalg. Vi har stort Haab til dette Dit Arbejde, Dit Indlæg i den Sag. Hvad der kommer ud deraf, staar jo i Guds Haand; men vi glæder os over, at vi har kunnet sende en saadan Mand derind, der har et saa klart Blik paa kirkelige, menneskelige og folkelige Forhold.»

Pastor *Chr. Hjortkjær* bragte en hjertelig Hilsen og Tak fra Malt og Folding Menigheder, Gdr. *Lambert Hansen*, Darum, ligesaa fra Ribe Amts Plejehjemsforening, Pastor *J. Richter*, Vejen, fra Sygeplejeforeningen for Malt-Folding og Vejen-Læborg Sogne, og Sogneraadformand *J. Madsen* fra Malt og Folding Sogne.

Ind mellem Deputationerne kom Oplæsningen af to Adresser: Den ene var fra norske Elever og Venner, og Prof. P. la Cour havde faaet overdraget det Hverv at bringe Schröder den. Henvendelsen lød saaledes:

»Til høgskulestyrar Ludvig Schröder!

Helsing fraa Norge paa 70-aarsdagen 19. Januar 1906.

Høgvyrde fyregangsmann!

For det viktige fyregangs-arbeid, som De hev gjort, segjer me Dykker av hjarta vaar beste takk.

De hev med utrøytande truskap, og med all den rike kraft Gud gav Dykker, arbeidt for aa byggja folkelivet paa godan grunn, so maalet er at alle, endaa til dei minste, maa faa heilt godt av det største og rikaste aandsliv, det liv som berre kann skjota fram av livande rotfast kristendom paa sjølveigen folkegrunn.

De gjekk i Dykkar arbeid den veg, som *han* viste, som med rette hev vorte kalla »den største aand i Norden«. Takk og æra skal De hava, fordi De so godt synte oss, at det var rette livsvegen han peika paa, for folkeliv, for skule og kyrkja, høveleg aat alle folk, ikkje minst høveleg aat nordfolki!

Takk skal De hava for den vyrndad, som De hev vist det serfolkelege, og for samhugen, De hev havt med reisingsarbeidet vaart! Og takk skal De hava for all hjelp De hev gjort til aa ala upp brorskapskjensla millom nordfolki! No kann me av so heil ein hug takka for det siste og. Det serfolkelege hev sin umissande rett for folki vaare. Men brorskapen er turvande; han høyrer uskiljande med til det sanne framstig.

Me ynskjer med Dykk at Gud maa vaka yver folki vaare og halda si faderhand yver deim til dei siste tider, og me fegnast som De i voni um at »de ædles æt dør aldrig ud«, og som De vonar me og, at folkehøgskulen heretter ikkje mindre enn fyrr maa tena livet paa beste maaten.

Gud velsigne Dykk og Askov folkehøgskule, og gjere livskvelden Dykkar ljøs og blid!« *)

(Underskreven af 83 Mænd og Kvinder, deriblandt Biskop Fr. Wexelsen, Amtmand V. Ullmann, Præsterne Chr. Bruun og Fr. Klaveness.)

Med denne Hilsen fulgte som Gave det store Værk »Norge i det 19. Aarhundrede« samt et Udvalg paa 50 Værker af ny-norsk Litteratur, smukt og stærkt indbundne. De allerfleste af dem overlod Schrøder til Skolens Bibliotek.

*) ala = opelske, fremhjælpe; turvande = nødvendig; fegnast = glædes; voni = Haabet.

Holger Begtrup oplæste følgende Adresse fra svenske Elever:

»Till föreståndaren vid Askov folkhögskola,

Ludvig Schröder!

Som svenska elever vid Askov folkhögskola ha vi alla fått ett starkt indryck af den lifsgärning Ni utfört som föreståndare vid denna skola. Antingen vi kommit Eder personligen nära eller ej, ha vi förstått, i hur hög grad Ni varit skapare af det rika andliga lif, Askov är bärare af, och som för oss haft så stor betydelse. Det är därför med känslor af beundran och tacksamhet inför Eder personlighet och lifsgärning, vi deltaga i hyllningen på Eder 70 årsdag.

(Underskreven af ialt 40 med Kultusminister Fridtjuv Berg i Spidsen.)

Ludvig Schröder takkede under ét for alle disse Hilsener, som det havde været ham en stor Glæde at modtage. Schröder tilføjede spøgende, at han jo i Dag stod som Gæst i sit eget Hus, og pegede paa »den store Maskinmester«, Konsulent *J. Hegelund*, Festkomitéens Formand, som Værten, hvem de ankomne og ankommende maatte henvende sig til nu, da man skulde have noget at spise.

MIDDAGEN,

hvor kun Skolens nuværende Lærlinge, Lærere og ganske enkelte andre deltog, blev en smuk lille hjemlig Fest.

Man sang:

Paa Askov samles vi nu til Fest
saa glade gamle og unge;

thi Schrøder er baade Vært og Gæst,
for ham vi en Vise vil sjunge!

I Dag han fylder jo syvti Aar,
og dem han med Værdighed bærer. —
Hans Gerning i Livet har været stor,
og højt hele Landet ham ærer!

Ja ikke blot her, men i fremmed Land,
man Askov med Ildhu omtaler; —
helt ned til Ægypten og Indiens Strand
man skatter den aandfulde Taler. —

Til Lykke vi ønske den gamle Drot
med Sindet det evig unge,
om Haaret end blev med Tiden graat,
hans Hjerte dog slaar for os unge.

Til gode Ønsker vi føje vil
en Tak for Daaden, Du øved;
en Tak fra os unge, som kom hertil,
hvis Tanker Du hæved fra Støvet!

Thi bedes enhver nu, i denne Stund,
for Schrøder at hæve Pokalen,
for ham at raabe af Hjertens-Grund
Hurra!! saa det runger i Salen.

En af Lærlingene havde skrevet Sangen, en anden talte nu og sluttede: »Vi husker saa tydelig den første Søndag i Vinter: Schrøder talte om, hvad der skulde være Højskolens Maal, og han talte med en saa ungdommelig Kraft og Varme, og med en saadan Begejstring om Ungdommens Ret, at vi følte, at her stod en Mand, der ikke havde tabt Troen paa sine Ungdomsidealer, og som altid havde været tro mod sit Ungdomskald. — Og det skal da være vort Ønske paa Højtidsdagen, at De, Forstander Schrøder, i mange

Aar maa bevare den samme ungdommelige Kraft, som De endnu er i Besiddelse af, og at de, der skal være Deres Arvtagere i Gerningen her, maa eje den samme Begejstring for Højskolearbejdet, som De har ejet.«

Det var en mandlig Lærling, der talte. To kvindelige Lærlinger havde digtet Sange, der begge blev sungne. Den ene har vi meddelt; her er den anden:

Her staar vi paa Din Højtidsdag —
vi kommer en Flok af unge,
under Skolens det gæstfrie Tag
vi vil nu vor Tak udsjunge:
Tak for alt, hvad her vi vandt,
al den Hjælp, som her vi fandt,
Hjælp til *Lys* i Livet.

Du, som viste os Vejen her,
den Vej, som er god at træde,
der, hvor vi mødes af Mindets Hær,
hvor Saga og Skjalde kvæde
sødt om Lyst og sødt om Nød,
sødt om Liv og sødt om Død,
sødt om gamle Dage.

Du, som vidned, saa os det slog
saa ofte i Skolens Sale: —
»Modersmaal er vort Hjærtensprog,
kun løs er al fremmed Tale!«
Kærligt Du os ved Haanden tog,
viste hen til Moders Sprog,
Folkeaadens Tunge.

Du, som selv i din Ungdomstid
blev grebet af Sang og Tale,
Sang om Fædrenes Kamp og Id,
om Sandhed, som før laa i Dvale:
Ordet paany til Livet født,
Skellet imellem *Liv* og *dødt*,
Skel mellem *Skrift* og *Tale*.

*Du, som viste til Ordet hen,
 det største, som blev os givet,
 det, som styrker hver Slægt igen,
 som søgte til det i Livet.
 Ordet om Trøst i Sorg og Nød,
 Ordet om Vej til Liv fra Død,
 Frelsen for Menneskelivet.*

*Du, som her nu i Livets Kvæld
 kan se dig saa glad tilbage;
 tro Du var mod det gamle Væld,
 Du øste af Sagn og Sage,
 tro i Lyst og tro i Nød,
 vidnød derom, saa vidt det lød
 — ud til de danske unge.*

Derfor vil med vor lille Sang
 vi unge, som her er bænket,
 takke for, hvad Du saa mangen Gang
 i Tale os her har skænket.
 Alt det bedste, i Livet var,
 hen til os Du saa kærligt bar;
 derfor vor Tak vi Dig bringe! —

Højskolelærer *Jørgen Rasmussen Kirkebjerg* talte paa Lærernes Vegne: »Først en Tak, fordi De for snart tyve Aar siden vilde betro mig det Arbejde, jeg har haft her paa Skolen, og Tak for den aldrig svigtende Tillid til os Lærere og Lærerinder, en Tillid, der neppe findes Mage til, hvor saa mange forskellige Mennesker arbejder sammen.

Ogsaa en Tak for mine Skoledage her, og skulde jeg nævne noget enkelt fra den Tid, saa ligger det gemt i Sangen »Den store Mester kommer«. Vi sang den sommetider før Deres Foredrag. Er der noget, De spejder efter hos den Ungdom, der samles under Deres Tag, saa er det nok at faa et Glimt af Guds-

billedet at se i de unges Øjne, naar de lytter til Deres Tale. Jeg er Dem ogsaa taknemlig for den Skolegerning, jeg har faaet Lov til at røgle ved Siden af Arbejdet her paa Skolen, en Gerning, De nok har mere Lod og Del i, end De selv tænker. Jeg havde vel aldrig vovet at begynde paa den, dersom jeg ikke først havde siddet paa Skolebænk her og lyttet til Deres manende Ord om Arbejdets Glæde og Velsignelse. — De talte den første Søndag i Efteraaret om Barndommens og Ungdommens Evangelium, men der ligger en lille Tid mellem disse to Aldre, og det er ikke noget kønt Navn, den har, den trænger ogsaa til sit Evangelium, som jeg har opfattet saaledes: »Kærlighed, stor Tillid samt jævn Beskæftigelse«; lykkes det at give dem det, saa de lærer Arbejdets Glæde at kende, er de ikke Lømler, men derimod elskværdige Menneskebørn, der gerne giver Kærlighed og Tillid igen i fuldt Maal. At jeg fik Mod til at tage den Op-gave op, skylder jeg Dem Tak for.

Mange er de Gange, hvor Deres Ord i de forløbne Aar har rørt ved de dybeste Strengene i mit Bryst, og jeg er Dem taknemlig for Deres Søndagstaler, før vi fik Kirken, for Deres Indledningsforedrag ved de forskellige Skoleholds Begyndelse og til mange andre Tider. — Ogsaa en Tak for, at De saa trofast viste os Kirkevejen. Jeg husker godt, at jeg i mine unge Dage syntes, at det var underligt, at De, som selv stod og talte her om Søndagen, saa trolig tog til Kirke; nu kan jeg godt forstaa det; men her, som i al Deres øvrige Færd, gik De selv Vejen foran og viste, at det var sandt, naar De sagde: »Kirkeklokke mellem ædle Malme, mageløs er for mit Hjerte du«.

Af alt, hvad der er sagt og vil blive sagt til Dem

i Dag, kære Schrøder, kan meget vel være bedre formet, end hvad jeg her har sagt; det er jeg dog sikker paa, at ingen kan ærligere og hjerteligere mene den Tak, de frembærer, end Skolens Lærere, min Hustru og jeg.«

Derefter bragte *L. Schrøder* dem alle en hjertelig Tak.

I VALGMENIGHEDSKIRKEN,

der var fyldt til sidste Plads, indledede Pastor *A. Helweg* med Bøn. Efter Salmen »Op al den Ting som Gud har gjort!« prædikede *L. Schrøder*:

»Og bliver ikke drukne af Vin, hvori der er Ryggeløshed; men fyldes i Aanden; og tiltaler hverandre med Salmer og Lovsange og aandelige Viser og synger og leger for Herren i eders Hjerte; og siger altid Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Kristi Navn; og værer hverandre underdanige i Kristi Frygt!« (Efes. 5. 18—21.)

Det Brev, hvoraf dette Stykke er taget, hører til dem, Apostlen Paulus skrev efter sin sidste Rejse til Jerusalem. Dér havde han været Ordfører for Sendebud fra en Del Menigheder i Makedonien, Grækenland og Lilleasien, som havde gjort en Indsamling for at støtte den fattige Menighed i Israels gamle Hovedstad og maaske tillige for at stemme de ivrige Jødekristne til at se mildt paa de Kristne af hedensk Byrd. Men Sendebudene oplevede i Jerusalem Udbruddet af et glødende Had imod Hedningepostlen, og hvad de berettede derom i deres Hjemstavne, har ventelig bidraget til at fjerne de Hedningekristne fra Jøderne. Vist er det, at der skete en Forandring med

dem i den Tid, da Paulus var romersk Fange. Havde de før paa mange Maader set op til Jøderne og tit været fristede til paa jødisk Vis at søge Retfærdiggørelsen ved at opfylde Lovens Bud, saa var det nu saadanne Fristelser, der gjorde sig gældende imellem dem, som havde sin Oprindelse fra det græske Heden-
skab. Dertil hørte Lysten til at filosofere over Gud-
dommens Hemmeligheder og den usynlige Verden, og til at være ligegyldige over for, hvordan de levede i denne Timelighed. I de Breve, Apostlen Paulus har skrevet, kan det let kendes, at der er andre Forhold, han har haft for Øje, *efter* end *før* den nævnte Rejse til Jerusalem. Da han skrev til Galaterne og til Romerne, maatte han advare imod at give sig ind under Jødernes Lov og søge Syndernes Forladelse i Overholdelsen af dens Bud. Men da han fra sit Fangenskab skrev til Kolossenserne og Efeserne, advarede han imod det ørkesløse Grubleri og opmuntrede til at føre et Husliv, der sømmede sig for kristne Mennesker.

Da Luther fremstod, var der stærke Fristelser i Kristenheden til at søge Syndernes Forladelse ved Oplydelsen af Lovbud. Derfor maatte han og hans Venner særligt ty til Galaterbrevet og Romerbrevet som deres Rustkamre. I vore Dage er de hedenske Fristelser stærkere, særligt den til at gruble over Tilværelsens Gaader. Grundtvig mente da ogsaa, at Kolossenserbrevet havde Ærinde til den nordiske Menighed, og det er vel efter hans Død med hver Dag bleven klarere, at der er Opgaver, som trænger sig paa i Hjemmene: med Hensyn til Forholdet mellem Ægtefolk, med Hensyn til Forældrenes Kald over for Børnene, som de ikke maa skyde fra sig, og med

Hensyn til Forholdet imellem dem, der leder, og dem, der udfører det haarde Arbejde.

Disse Tanker har ofte været oppe i mit Sind, og gamle Venner kan vidne, at de før i Dag er kommen frem i min Tale. Men det er egentlig først i disse Dage, at jeg er kommen til stærkt at fæste min Opmærksomhed paa, at »*Hustavlen*« i *Efeserbrevet indledes med, hvad jeg har oplæst om Lovsangen og Taksigelsen og om den indbyrdes Underordning i Kristi Frygt*, og at der i Kolossenserbrevet findes en lignende Indledning til Formaningene til dem, der er knyttede til samme Husholdning.

Og jeg vil da gerne sige til gode Venner, der føler, hvor svært det er at gøre Fyldest i den Husholdning, der er dem betroet, at det er et godt Raad, Apostlen har givet. Kan Ægtefolk synge Lovsange med hinanden og takke Gud for, at de har fundet hinanden, saa er Vejen banet for, at de kan underordne sig hinanden og læmpe sig efter hinanden. Og de Forældre, der takker Gud for Børnene, han har givet dem, vil ogsaa sørge saa godt, de kan, for dem. Husbonde og Madmoder, som har Tyende, de kan takke Gud for, de har faaet, vil ogsaa omgaas dem vel, og Tyendet, der takker Gud for sine Husbondsfolk, vil gerne underordne sig dem.

Men som det er i den lille, saa er det i den store Husholdning, der kan være et Menneske betroet; kan han love og prise Gud for den og takke for den med et oprigtigt Hjerte, da vil han ogsaa kunne underordne sig det, som Husholdningen kræver af ham.

Denne Dag minder mig i høj Grad om den Husholdning, der har været mig betroet, siden jeg i en Alder af 26 Aar med min 6 Aar yngre Hustru gik til

Rødding for at overtage Ledelsen af den ældste danske Højskole og 3 Aar efter tog en lignende Gerning op her i Askov under udvortes ringe Kaar.

Der er mange Mennesker, jeg skylder Tak for deres Tillid, for deres virksomme Hjælp eller for deres gode Samarbejde med mig i de mange Aar; allermest skylder jeg hende Tak, der ikke var bange for at gaa om Bord med mig i det skrøbelige Fartøj og sejle den høje Sø for at prøve at gøre Gavn i Folkehøjskolens Tjeneste. Men paa dette Sted vil jeg samle mig om en Tak til Gud vor Fader, som førte os ind i Gerningen og ledede os underligt over Afgrundene og mellem Skærene, — og jeg vil dette desto hellere, da her er adskillige til Stede, som har Lod og Del i den samme Gerning, andensteds eller her i Askov, og fordi der er mange til Stede, der som gamle Lærlinger i Folkehøjskolen kan ventes at ville være med i den samme Tak.

Der hænger et Billede i en af mine Stuer, som blev foræret til min Hustru og mig paa vor Sølvbryllupsdag af en svensk Veninde; det fremstiller en ung Kvinde, som sammen med en barket Sømand roer gennem Brændingen i den oprørte Sø for at komme nogle skibbrudne til Hjælp. Jeg har tænkt, at den, der gav os Billedet, deri har fundet et Udtryk for sin Glæde over min Hustru, der kækt vovede sig ud paa de oprørte Bølger. Men en halv Snes Aar, før vi fik dette Billede, havde Venner af os bedt den store Landskabsmaler Kyhn male et Billede, som de vilde give os. Han valgte Emnet: »Brede Sejl over Nordsjø gaar«. Jeg véd ikke, om han saa en Forbindelse imellem Længselen efter den kristne Heltekonges, Olav Trygvasons, Genkomst og Folkehøjsko-

lens Arbejde. Men da jeg saa paa Skibene, der sejlede ude paa Havet med deres brede Sejl under en tordensvanger Himmel, medens det gryede ad Dag i det fjerne, da tænkte jeg: Kunstneren vidste, at hans Maleri skulde til Askov Højskole, og saa fremstillede han Folkehøjskolerne i det hele under Billedet af Skibe, der sejlede den høje Sø under en tordensvanger Himmel.

Det var mod Slutningen af Syvtierne, ja for øvrigt ogsaa senere, at der var vanskelige Tider for vore Skoler; men jeg husker ikke, at nogen Højskoleforstander eller Højskolelærer af nogen Betydning derfor opgav Arbejdet. Der var noget, som bandt dem fast til Gerningen, saa den maatte ikke slippes trods alle Trængsler.

Men skulde jeg sige, hvad der holdt os fast, saa vi følte os lykkelige i Gerningen, takkede Gud for den og ikke kunde tænke os at opgive den, da maatte jeg særligt fremhæve, hvad det havde at betyde for os at kunne *tale ud af vort Hjertes Overbevisning til Mennesker i den mest modtagelige Alder, som frivillig flokkede sig om os.*

Ja, vi kunde have Bekymringer, naar vi spurgte os selv, hvad vi dog skulde sige, som var godt nok til denne Tilhørerkreds. Det voldte Anstrengelse om Morgenens, naar vi forberedte os, og Ydmygelse om Aftenen, naar vi følte, at vor Tale ikke havde gjort Fyldest. Men naar det lykkedes for os at føre et Ord, som samlede alle vore Tilhørere og holdt dem fast, saa det var som ét stort lyttende Øre, vi talte til, naar vi saa Øjnene tindre paa de mange, som sad foran os, da blev vi ogsaa ydmygede, men i Taknemlighed, fordi vi var agtede værdige til at være

Ordets Tjenere, det *levende* Ords, som er dette i Sandhed, naar det bringer Bud fra Hjerte til Hjerte. Saadanne Timers Oplevelser var mange trange Timer værd, i hvilke vi mødte de strenge Domme fra dem, der stod udenfor.

Og saa kunde vi opleve, at en hel Del af vore Lærlinger viste sig som viljesstærke, daadskraftige Mænd og Kvinder, at mangt et Hjem, hvor baade Mand og Hustru havde været paa Højskole, blev et Sted, hvor der var godt at være, og hvor Guds frygt med Nøjsomhed var til Huse. Og vi kunde opleve at høre frejdige, fædrelandske Sange og vore bedste Salmer i vore gamle Lærlingers Kreds, der bar Vidnesbyrd om, at de vilde tjene baade det danske Fædrelands og Guds Riges Sag. Naar vi oplevede dette, og at vore Lærlinger værnede om Modersmaalet og Folkeligheden og om Forbindelsen med Moderkirken under Trængsler og blandt de Fremmede, — hvor kunde vi rive os løs fra en Gerning, der bar saadanne Frugter?

Og hvor kan vi, som har oplevet dette, undlade at takke Gud vor Fader, fordi Snorene for os faldt paa de liflige Steder?

I Danmark begyndte Folkehøjskolen sin Gerning, men den naaede ikke ret vidt i de første Aartier. Efter 1864 tog den Vækst. Den bredte sig fra Landbrugerne til Haandværkerne; den kom til at præge baade Landbrugeres og Haandværkeres Fagskoler; ved Lovgivningsmagts Velvilje blev den sat i Stand til ogsaa at tage imod dem, der sad i trange Kaar; der kom efterhaanden ogsaa Ungdom fra Byerne og fra Embedsmænds Huse. Tallet paa Lærlingerne voksede, saa der en rum Tid har været vel over 6000 om Aaret

paa danske Folkehøjskoler. Og Bevægelsen gik fra Danmark til Norge, Sverige og Finland og til Landsmænd i Nordamerika. Og vi kunde mødes og forstaa hverandre fra alle Nordens Lande, vi, som arbejdede for at vække, oplive og oplyse hver sit Lands Ungdom, og Haabet maatte vaagne om, at Erkendelsen af Ungdommens Ret til *ikke* straks at blive spændt for det strenge Arbejdes Plov, men til at opleve en virkelig Aandens Skabertime, til at faa Synskredsen udvidet og besinde sig paa Valget af Livsanskuelse og Livsgerning, her fra Norden kunde gaa Verden over til Velsignelse for de øvrige Folkefærd. — Hvor maatte vi ikke være taknemlige for at have Lod og Del i en saadan Gerning?

Visselig maa vi takke Gud, vor Fader i Himmelen, derfor, og alt som vi takker, maa vi blive smaa, saa vi kan underordne os hverandre og staa i Fællesskab med hverandre i trofast Lydighed under det store Kald.

Saa siger da jeg — og, jeg tænker, de, der staar sammen med mig, her eller andetsteds i den danske, ja den hele nordiske Folkehøjskoles Gerning, eller som med hjertelig Deltagelse har støttet denne Gerning: Gud ske Lov og Tak, for hvad der er oplevet i denne Sag, siden vi, der nu er gamle, begyndte som unge! Lad det blive til vor Ydmygelse at se, hvor stor Gerningen er, og lad det føre til, at vi gamle bruger Kraften, der endnu er levnet, og de unge deres friske Kræfter i Troskab mod den til Gavn for vort gamle Fædreland, til dets Opblomstring og Oprejsning fra al den Skrøbelighed, der findes i det, og til Guds, vor Faders Ære! Amen i Jesu Navn!«

Højskoleforstander *Holger Begtrup* holdt derefter en

varm Mindetale over Fru Charlotte Schrøder, hvis Personlighed og Betydning for dette vort første og største Skolehjem, vi særligt maa mindes paa en Festdag som denne.

Fru Charlotte Schrøder var en højtbegavet Kvinde i Ordets almindelige Betydning, men endnu mere i det væsentligste: i Evnen til at give sit Hjerte til det største og bedste. Og hun var i lige Grad sig selv, enten det gjaldt det inderligste Fortrolighedsforhold i Hjemmet, eller det gjaldt en stor fælles Folkesag. Derfor kom der over hendes Liv den Virkelighed, som fattes hos saa mange, af Arbejde udadtil for store Idéer optagne Kvinder, der ikke ret har Rod i Hjemmet.

Fru Schrøders Historie er et ædelt Kvindehjertes Saga. Sin Evne til at holde fast paa det hjemligt menneskelige som Folkelivets Midtpunkt havde hun taget i Arv fra sin Moder, den prægtige gamle Fru Wagner, og det højere Sving i Tankegangen efter sin ejendommeligt begavede Fader. Gennem Sygdom og Lidelser i Ungdommen modnedes hun til sin Livsudvikling. Hun skabte den nye Kvindeskikkelse i Norden; Højskolefruen, der blev til Forbillede for saa mange andre, men hvem ingen har naaet. Med Rette kunde hun lignedes ved Frigg i Valhal. Og hun var af dem, der vandt ved nærmere Kendskab. Hun kunde ikke blot følge, men føre sin Mand. Ja, hun var Sjælen i Skolehjemmet her paa Askov. Hvor rigt udrustet end Ludvig Schrøder er baade fra Evnernes og Karakterens Side, saa var han aldrig bleven den Mand, han er, hvis han ikke netop havde faaet denne Kvinde til Følge — hans gode Valkyrie, der altid vilde se ham i første Række i Kampen for, hvad ædle kalder Livets Lyst.

Ja, Fru Schrøder var en Kvinde, hvis rige Hjerte helt var med i alt godt, der er fremme i Nordens Folk, smaat som stort, Sjælen i Askov til daglig som til Fest, en Thyra Danebod, hvis Liv var optaget af at bygge med paa et nyt Dannevirke.

Begtrup henvendte sig sluttelig i meget hjertelige Ord med en Tak til sin gamle Læremester og Ven, og Gudstjenesten sluttede derefter med Messe og Salmesang.

FÆLLESMAALTIDET.

Konsulent *Hegelund* bød velkommen, og Sanghæftet blev taget frem. Sangene indlededes med følgende kernefulde Vers af *Valdemar Rørdam*:

Dog til Lykke, der er Folk, som har Liv til de dør,
Folk, som aldrig svigter Ungdomsildens røde Kulør,
Folk, hvis Manddom og Alder tør kendes ved det store,
og elske det, og ofre, som deres Ungdom gjorde.
Det er denslags Folk, som sammenbinder Slægterne:
Tors-Kæmperne og Heimdals-Vægterne.

Den første Sang, af *Hans R. Egebjerg*, blev sunget:

Der stander ved Grænsen en Aandens Borg,
for Modersmaalet et sikkert Fæste;
den rejstes, da Danmark i dybest Sorg
frem kaldte blandt sine Børn de bedste
til Værn at bygge,
saa Fred og Lykke
en Gang igen kunde herligt smykke
vort gamle Land,

Paa *kristen*, paa *dansk* og paa *nordisk* Grund
den *Grænsefæstning* med Haab blev bygget;
og stolt har den staaet til denne Stund,
hvad end er mod den til Angreb rykket;

og saa den stande,
 et *Aandsværn* danne
 for Danmarks Folk og for Nordens Lande
 i Fremtids Aar!

Men vi, der paa Borgen et Hjemsted fandt
 og her blev øvet og rustet til Striden,
 nu takker den trofaste *Kommandant*,
 som lærte os, saa det ej glemtes siden,
 med Lyst hver Evne
 i Livets Stævne
 som Indsats give for Vej at jævne
 for Danmarks Sag!

Ja, højt vil vi hylde den Høvding bold,
 i Tiden graanet, men ikke bøjet,
 som pletfrit bevared sit blanke Skjold
 og end har Ungdommens Glød i Øjet:
 hans *Liv og Lære*
 skal *sammen* bære
 til Fremtids Slægter hans Navn med Ære
 i Nordens Folk!

Derefter talte Højskoleforstander *Poul Hansen* :

»Naar jeg i Dag vil tale paa de mange forhenværende Elevers Vegne, beder jeg om, at det erindres, hvor vanskeligt det er at tale paa manges Vegne. Min Tale kan væsentlig kun blive et Udtryk for mine Minder om og mine Indtryk af den Mand, om hvem vi i Dag er samlede.

I mine Øjne er der en Forskel paa Ludvig Schrøders Naturanlæg og saa Gerningen, saadan som han har udført den mellem os.

Ludvig Schrøder mødte mig som den stille Mand, en Mand med Dragelse mod Videnskabernes stille Egne, og som en af de faa, der har kunnet mægle, fordi han imellem os har besiddet den Aandens

Myndighed, som kan faa Modsætningerne til at tie. Han er vor store Brobygger, der vil, at Kløfterne skal blive jævned mellem alle dem, der i Grunden og dybest inde hører sammen, samler de stridende Kræfter til enig Daad. Vi unge og yngre anerkender ham som en Høvding mellem os, som én, der helst hersker i Freden.

Hvordan stemmer nu hans Gerning med denne Opfattelse af ham selv?

Fra Begyndelsen, kan man sige, var der Samstemning, da han højede ind i det fredelige teologiske Studium med Udsigten til den stille, hyggelige Præstegaard. Men det blev ikke dér, Snorene kom til at falde for ham. Ovre i Sønderjylland traadte han først i Tjeneste hos den fri Ungdomsskole. Jeg har en Følelse af, at endnu var Broen dog ikke brudt af til den danske Præstegaard. Jeg har opfattet det saadan, at Bruddet først skete i 64, da den store Ulykke gik over vort lille Folk. Da sprængtes Broen.

Naar et Menneske rammes af en stor og gennemgribende Ulykke, vil der være to Følelser, som kæmper om Herredømmet. Den ene er Hang til Selvopgivelse. Man føler sig som knust under Ulykken; Haabet er vingskudt; her er intet at gøre; hvad kan det nytte? — at fortsætte Kampen er kun en Forlængelse af Dødskampen. Det Menneske, der gribes af Selvopgivelsen, har ingen Fremtid. Den anden Følelse er Trang til Genoprejsning, Følelsen af, at der endnu er Haab, om end kun svagt; men ved dette svage Haab rejser de sig, alle Menneskesjælens medfødte Kræfter, og folder sig ud. Nu vil de tages i Brug. Mennesket prøver paa at afvende Følgerne af Ulykken.

Men saadan kan det ogsaa gaa med et Folk. Saadan gik det med det danske Folk. Store Skarer gled ud i Selvopgivelse. Men i andre samlede Genoprejsningens Kræfter sig. Der traadte frem en Skare af unge Mænd, den ene efter den anden, for at være med til at bære Danmark ind i Dagen, — unge, uerfarne, men glødende af Kærlighed til det Land, der ligesom laa med Dødsmærket paa sin Pande, — og stillede sig frem som Fanevagt.

Deriblandt var ogsaa en stille mørkladen Yngling med en fredelig Natur. Men han hærdede den gennem Kærlighedens Ild. Han blev Banebryder, blev én af dem, der er med til at bryde Aanden og Livet ny Veje. Den Ild, der brændte i ham, var ikke en hastigt opflammende Begejstring, var ikke en Spaanild, men en varig Ild, der næredes af hele hans Væsens Troskab.

Saadan er hans Gerning bleven ham givet. Da brødes Broen af, da brændtes Skibene, — da gik han ind dør, hvor der kæmpedes i Skyggen. Hvor gjorde det Indtryk paa os, da han talte til os om »dem, der kæmpede helst i Skyggen«. *Han* har været blandt dem, der kæmpede, da det syntes, at Danmarks Sol skulde gaa ned.

Mine Minder samler sig som i én Sum i et bestemt Foredrag. Da jeg som ung Attenaarsfyr sad paa Skolebænken her, talte Schrøder en Gang om Tors Fiskedræt. Han fremstillede Tor og Jætterne som to Typer, som Billede paa to Maader, Menneskelivet kan leves paa. Jætten lever i Ro og Mag inde paa Fladstranden og fanger Flyndere. Han kommer aldrig noget til, for han vover sig ikke længere ud, end at han kan naa Bunden. Tor vil ud paa Dybet. Dér

vil han kunne træffe Midgaardsormen; men der vil han maaske ogsaa kunne fælde den.

Det staar endnu for mig som en mægtig Tilskyn-delse, en flammende Appel til Modet og Viljen: ikke skulde vi ligne Jætten, der laa der inde paa Flad-stranden, hvor man altid var paa den sikre Side, — hvor intet blev vovet, men heller intet *kunde* vindes. — Herligt var det at følge Heltenes Spor ud paa de halvfjerdsindstyre Favne Vand, hvor kun ét kan bære Mennesket: Tro, — hvor Tor og Midgaardsormen, Sandhed og Løgn, Lys og Mørke, Liv og Død, kæmper sin evige Kamp.

Vi følte, at det maatte være Sandhed, hvad han sagde. En varm, dybt bevæget Menneskesjæl borgede for det. En herlig, helstøbt Personlighed stod og gav sig selv som Borgen for, at det var sandt. Hver Gang der senere i mit Liv er kommet svage og forsagte Øjeblikke, vender jeg i Tanken tilbage til den vidunderlige Time, da den Vilje fødtes i mit inderste, at ogsaa jeg vilde lægge min lille Baad ud, hvor Bunden forsvandt. Meget har jeg at sige Askov Tak for, men af hvad jeg har faaet dér, er dette Perlen: Troen paa Livet og Livets Sejr og Mod til at leve Livet. For, man sige, hvad man vil, det er et Vovespil at leve Livet.

Naar jeg da nu ender, hvad jeg her har at sige, bliver det med en Tak, ikke for de store Evner og herlige Gaver, men for den Kærlighed, som har smæltet Dem, saa De traadte i Tjenerstilling over for det Folk, som laa dødsdømt, og over for den Ungdom, hvorom jeg kan sige, at ogsaa vi har Mærker af Ulykken, og at vi havde svært ved at vinde Tro og Mod. Tak, fordi De gav os Tro paa Livets Sejr og Mod til at leve.«

Man sang derpaa følgende Sang af *Rasmus Nielsen*:

Midt i den danske Skole,
hvor ikke Ros og Rang,
ej Fornemhed i Kjole,
men idel Lyst og Trang
har kaldt til Ungdomsstævne
at adle Aand og Evne, —
er rejst en Talerstol.

Fra denne tolkes L vet
igennem Slægters Gang,
som det af Gud er givet
med Smerte, Fryd og Sang.
Og dorske Vaner drives
paa Flugt, hvor alt oplives
i Ordets lyse Glans.

Der lever Storbedriften
igen saa mangen Stund,
naar selve Sagaskriften
faar Mæle og faar Mund.
Og Ungdomshjærtet banker
i Takt med store Tanker
om Ærens Tornevej.

Thi alt er fælles Eje
af Slægtens Arveguld,
hvad den paa sine Veje
har taarnet over Muld,
hver Tanke, Drøm og Tale,
der skulde tro afmale
dens Kampe og dens Kaar.

I dette Ordets Rige,
hvor Helte gaar af Grav,
staar alle unge lige
og høster Fryd der af:
De mødes, og de mindes,
de spredes, men de findes
igen i deres Daad.

Hvad saa vi end skal friste
 her i det høje Nord,
 lad os dog aldrig miste
 det folke-friske Ord,
 der vækkende maa klinge
 og gode Budskab bringe
 til hvert et Ungdomskuld.

Det Ønske vil vi bære,
 som vi det nu kan bedst,
 med Hilsen, Hyldest, Ære
 paa denne store Fest
 til ham, hvis Id og Stræben
 i Ordet over Læben
 har lyst saa langt om Land.

Det var hans Ungdomslykke
 i Livets bedste Vaar,
 det er hans Sejerssmykke
 omkring de hvide Haar,
 at han for Nordens unge
 fik tolket med sin Tunge
 et ædelt Aandens Liv.

Og derfor vil saa længe,
 som Ungdomsskolen staar
 i Danmarks Folkevænge,
 mens Tid og Timer gaar,
 bestandig ogsaa findes
 en Ungdomsflok, der mindes
 vil *Ludvig Schrøders* Navn.

Derefter talte *Alfred Povlsen*:

»Det er som Ordfører for Højskoler og Landbrugs-
 skoler, jeg har den Ære at tale her. Ved at høre
 Schrøders Tale i Dag i Kirken, maatte jeg mindes et
 Afsnit af en af de faa udødelige Taler, der er bleven
 holdt i Verden, nemlig den, som for over to Tusind

Aar siden blev holdt af Sokrates, da ogsaa han var halvfjerds Aar gammel — og stod anklaget som den, der fordærvede Ungdommen i Athen. Der var *noget* i Schrøders Tale — og vel det dybeste (Taksigelsen) — som selv en Sokrates aldrig kunde sige. Selvfølgelig. Men der var noget andet i den, som faldt i Traad med det for mig mærkelige Sted i den gamle Læremesters Redegørelse for sin Virksomhed i Athen. Det er der, hvor han med lysende Sikkerhed taler om sit Kald. Som ægte Græker kender han sin Begrænsning. Han véd, at han ikke skal være noget andet end som Ungdommens Vejleder og Opdrager, men han véd ogsaa, at inden for dette Virkefelt er han ubetvingelig, urokkelig, og vil han være lydig til Døden. Thi der, hvor Guden har givet en Mand sin Stilling, der skal han blive, og hverken maa Frygt for Døden eller for noget andet i Verden, bringe ham til at vige sin Plads.

Igennem Schrøders Tale lød det paa samme Maade: Vi, som begyndte paa Højskolegerningen her i Landet, vi kunde ikke forlade den. Trods Modgang og Trængsler kunde ingen af os gøre det. Vi maatte blive ved, og vi maatte holde ud. Der var over disse Folkehøjskolens Grundlæggere noget af Benedictinernes »*stabilitas*«: staa fast, hold ud! »der, hvor Livet har sat dig Stævne, dér skal du din Prøve staa«. De kunde ikke vige. Det skal nævnes som den største Hæder for den Mand, vi holder Fest for i Dag, at han hørte til dem, der holdt Stillingen, da den var haard. Skuden var lille og skrøbelig, som han sagde, og der maatte ofte sejles en høj Sø. Det regnede den Gang ned over den unge Folkehøjskole med Stiklerier og Spottegloser. Den mødte de fleste Steder

Misforstaaelse og Miskendelse. Og Schrøders Sind var — saa vidt jeg kender det — modtageligt for sligt. Han har følt Spotten og vaandel sig under den. Men han svigtede os ikke. Han lagde blot Haanden fastere om Roret og holdt sin Kurs. Og næste Gang, han løb ud, var Skuden bleven større. Den blev bestandig større. Og den fik Følge. »Brede Sejl over Nordsjø gaar«. Saaledes kan han sige i Dag. Og vi stemmer i: »Seks og femti de Drager laa«. Hans forude og vi andres efter. Men i Dag sænker alle de seks og femti Flaget. De hilser og hylder den gamle Fører. Og de takker ham ikke blot for den faste, den trofaste Haand, men ogsaa for det rolige, vidtskuende Blik. Det er Schrøders særlige Fortjeneste, at Folkehøjskolen ikke blev stikkende i Snæverhed og Ensidighed. Uafladelig har han spejdet efter Mulighed for at knytte Forbindelse mellem Højskolearbejdet og alle de andre Virkefelter i vort Land. Deputationerne i Dag er Beviset for, at hans Bestræbelser i rigt Maal er lykkedes. Og har dette været til Gavn for det hele Samfundsarbejde, da har det i særlig Grad været befrugtende for Folkehøjskolen. Vi har derved i nogen Maade undgaaet den Fare, som altid truer aandelige Bevægelser i et lille Samfund. De kan saa let isolere sig og blive smaalige, snævre, tidligt stillestaaende. Der var en Tid, da den bondevenlige Højskole nok kunde være udsat for at blive blot en mindre Cirkel paa Danmarks lille Plan, og denne Cirkel en ubevægelig Ring. Vi kan takke Schrøder mere end nogen anden for, at Ringen bestandig udvidede sig, saa at den som de Bølgeringe, der danner sig i Vandet, naar Stenen kastes, forplanter Bevægelsen, indtil den har naaet Bredden.

Blandt Højskolens Mænd er Schrøder ikke blot den betydeligste Brobygger, men hans Virksomhed er paa sin Vis en af de alsidigste i vort Land.

I tilsyneladende Modsætning til dette i høj Grad centrifugerende Arbejde er Ludvig Schrøder en stavnsbunden Mand, og det er Foreningen af disse Modsætninger, der giver ham en særegen Styrke. Han er en Mand med fast Fodfæste. Hans udadvendte Søgen og Stræben blev aldrig uden Midtpunkt. Askov var hans Hjem og hans faste Borg. Og dette Hjem var af de gode, lyse, varmende. Det var som en Sol — nu tænker vi igen paa hende, som ligger under Mulde. Hendes Smil — nu viser det sig atter for os, det Smil, som jeg synes har været her hele Dagen, og som har lyst for os, lige fra vi traadte herind. — De to var eet, og de var enige; thi de havde den samme Kærlighed. Højskolen havde deres Hjerte, og Højskolelivet har været deres Livs rigeste Indhold. Det hentede sin Næring og Kraft fra dybe Kilder. Det følte vi ofte, naar vi hørte Schrøder tale. Thi det var ikke som at høre den Mand, der bare kører paa sin Pædagogik eller Politik eller svinger med »Sagernes« Skralde. Over Schrøders Tale var der altid noget, der gav ligesom Indblik i Dybder, i Minegange, hvor Malmene lyste.

Der var det i Røsten, som overtødede om, at der her blev talt ud af noget mere end Kundskaber, Interesser og Erfaringer. Der er Mennesker, hvis Veltalenhed øjeblikkelig røber deres Overfladiskhed og Aandsfattigdom. Deres Indre er let overskueligt som et Dansegulv. Der er ikke andet eller mere end det, der straks viser sig. Og saa er der i Modsætning til dem Mennesker, som man aldrig saadan faar fat paa

eller bliver færdig med. Fordi det er, som den ene Dør aabner sig hos dem bag ved den anden, og jo dybere man trænger ind i deres Væsen, des rigere og skønnere bliver det: Der er Mennesker, hvis Sjæle er byggede i Tempelstilen. Den flygtige Gæst kommer ikke længere end i Forgaarden, men selv dér aner han, at der er noget større og herligere bagved. Og den, der blot een Gang har set ind i et saadant Menneskes allerhelligste, glemmer det aldrig. Thi der ser han — som Alkibiades udtrykte det i sin Tale for Sokrates — Gudebilleder, guddommelige og gyldne, fuldkommen skønne og underfulde. . . . Det var noget i den Retning, vi oplevede bl. a. hin Aften ved Højskolelærernes Sammenkomst i Ryslinge 1901, da Ludvig Schrøder sluttede Mødet med en Tale. Da fik vi at vide, om vi ikke havde vidst det tidligere, at denne flittige og virksomme Mand med de mangfoldige Interesser havde en enfoldig, dyb Sjæl med Forbindelse ind til selve Livets Hjerte. Og nu har Gud givet os en Lejlighed til at bringe denne Mand vor Tak. Vi griber den med Glæde, og vi udtaler det Ønske for Ludvig Schrøder, at han, som har oplevet baade god Tid og ond Tid og Graadstid, maa have en Frydstid i Vente ved at se tilbage paa et virksomt og daadrigt Liv og hver Dag opleve, at det sætter Frugt. Ludvig Schrøder leve! (Hurraraab.) (Gengivet efter Talerens Opskrift.)

Man sang følgende Sang af *Valdemar Rørdam*:

Talt har i Stormen og i Baalet
 Gud selv; dog trængte vi til Tolk;
 dog har vi endnu langt til Maalet,
 et samfast, trofast, vaagent Folk;
 Dødsfaren staar som aldrig før
 tæt udenfor vor aabne Dør.

Men blev hint Stormbud dog fortolket,
 saa fler end faa tilgavns forstod,
 og vaktes der et Folk i Folket
 til Arbejdsdagens vaagne Mod,
 saa Danmark end med Haab mod Haab
 tør svare paa sin Fylgjes Raab:

Da staar og *du* blandt dem, det skyldes,
 din Troskab var din Gærning værd.
 Af tusend Hjærter Tanke fyldes
 den jævne Tak, vi bringer her.
 Tak, Tolk og Talsmand, for dit Ord!
 det gror, hvor Danmarks Fremtid gror.

Højskolelærer *Chr. Bågå*, Testrup, gik tilbage til »de udrundne Dage« og bragte Schrøder en Hilsen fra den ældste lille Kreds af Ungdomvenner, han da havde samlet. Faa var vi, færre er vi bleven og spredte, men alle vilde — om de kunde blande sin Røst i dette festlige Lag — samles i en varm og hjertelig Tak til Dig for Dit trofaste Venskab og for din Trofasthed i Arbejdet og Kampen for det, som ogsaa fyldte os. Ja, faa var vi; Hundreder og atter Hundreder har nu flokkedes om Dig og har lyttet til dit Ord, som har lydt med den samme Klang lige til den Dag i Dag. Bo byggede Du Dig større og større, men altid byggede Du — som Vølsung sin Hal — om den gamle Stamme, under Livstræets Krone, og flere og flere Grene blev draget ind under Taget.

I Ygdrasil's Top sad Ørnen. Hvad vi var fyldt af, det arbejdede Schrøder ud, fyldigere end nogen anden.

I Ygdrasil's Top sad en Ørn. Ogsaa her sidder den i Træets Krone — ikke den rovgriske Ørn med den blodige Klo, som vi kender alt for vel og smerteligt, heller ikke den, der higer ud i den vilde Jag og sænker

sig, hvor den lyster, men den, vi i vor Ungdom hver Dag saa over Indgangen til Universitetet. »Adspicit lucem« staar der under den. Den ser rolig ind i Lyset uden at blændes, og dens Øje bliver klart. Ja, kære Schrøder! Nu løfter Du Dig jo op over det travle Liv under Husets Tag, som Du lægger i andres Hænder, sætter Dig i Træets Krone og ser ud over det hele og vaager over det. Vi takker Dig for din virksomme Livsdag, som er runden, men dermed ikke endt, og ønsker Dig, at »din Ungdom maa fornyes som Ørnen« i de Aar, som kommer.

(Gengivet efter Talerens Opskrift.)

Man sang følgende Sang af *J. P. Harbo*:

I de store Højtidsstunder
 har vi aldrig Brug for Smiger,
 kun den jævne, simple Hyldest
 bringer vi vor Hædersgæst.
 Mens de kære lyse Minder
 vælder frem i vore Hjerter,
 ∴ hele Rækken ser vi samlet
 som én stor og dejlig Fest. ∴

Herrens Aand endnu kan salve
 unge Mænd til *Ordets* Helte.
 Du var sikkert én af disse
 aandsudkaarne unge Mænd,
 da du ved din Hustrus Side
 kaldtes ud paa Folkemarken,
 ∴ i den store Lærlingskare
 stod med *Ordets* Sværd ved Lænd. ∴

Sammen med din Brud *Charlotte*
 valgte du din Manddomsgerning
 midt i Danmarks Ungdomsskare
 i saa lykkelig en Stund.

Sammen med den lyse Kvinde
 stod du i dit store Virke,
 :|: gennem Øret ind til Hjertet
 trængte Ordet af din Mund. :|:

Aldrig, aldrig kan vi glemme,
 Andagtstimens Højtidsstemning,
 naar du folded' dine Hænder
 om den fælles Barnetro,
 og vi saa', at *Højtidsdagen*
 kom »med Straalekrans om Tinde«,
 :|: daglig vendte den tilbage
 til de mange, til de to. :|:

— — —

Af den store Lærlingskare
 mange staar nu i et Virke,
 én og andens Haar er graanet,
 men det unge Sind blev gemt.
Ludvig Schröder og Charlotte
 staar for os som altid unge,
 :|: deres Ord til unge Hjerter
 ingensinde bliver glemt. :|:

Mange store Højtidsstunder,
 først i *Rødning*, saa i *Askov*,
 satte Præg paa unge Sinde,
 saa det hele blev en Fest.
 Nu i denne Højtidslime
 mindes vi den milde Moder,
 :|: ogsaa hendes Højtidsanker
 straalere mod vor Hædersgæst. :|:

Fru *Georgia la Cour Pedersen* talte for Fru Schrøders
 Minde og ønskede Schröder til Lykke med det lyse
 Minde, han havde om hende.

Stiftamtmand, Kammerherre *Stemann*:

»Jeg vil gerne ved denne Lejlighed mindes de mange
 hyggelige Timer, jeg har tilbragt sammen med vor

Hædersgæst i de nu snart syv Aar, jeg har været her i Ribe Amt. Vi har mødtes paa Askov Højskole, dels i det Schrøderske Hjem, dels i Kredsen af ungdomsfriske Elever til Foredrag, til Sang og til Maaltider. Vi har været sammen i forskellige Egne af Ribe Amt, paa Møder foranstaltede af vort historiske Samfund, — om hvilket vort esbjergske Medlem af Bestyrelsen har sagt, at det er »det bedste Firma«, hvoraf han er Medlem. Og jeg har været med ved Aarsfester, som under Ledelse af vor Hædersgæst afholdtes af Plejehjemsforeningen for Ribe Amt — vistnok Amtets mest folkelige Fester. Under Indtryk af disse Minder beder jeg Dem med mig løfte Deres Glas for vor Hædersgæst, fordi han i Tider, hvor saa mange andre brød ned, byggede op, idet han atter og atter har taget Initiativ til at rejse og støtte, hvad der var godt og smukt baade paa praktisk og aandeligt Omraade, og med Ønsket om, at Vorherre vil lade ham leve længe iblandt os: længe leve Professor Ludvig Schrøder!« (Hurraraab.)

Efter at Schrøders Udnævnelse til Professor saaledes var bleven deklareret, sang man en Sang af C. M. (Mærket, Biskop Christen Møller plejer at skrive under), som følger:

Grundtvigs Aand som en :|: Sol til Søs
 »Skolen for Livet« gav Morgenkys. :|:
 Ludvig Schrøder tog ikke fejl:
 Nu er det Tid at spænde Sejl!
 Det er saa fagert fra Morgen at ride.

Rødning Skole stod :|: vel i Flor;
 Ludvig satte dens Kurs mod Nord. :|:
 Han og Nutzhorn paa Askovs Tag
 hejsed det gode danske Flag.

Det er saa fagert for Danmark at stride.

Lang blev Dagen, og ∴ Daaden stor,
Ludvig Schröder blev kendt i Nord. ∴
Gren ved Gren skød i Skolen op,
Nornerne vanded Rod og Top.

Det er saa fagert at løves saa vide!

Som en Ygdrasil ∴ vil man se,
Rødder fik det i Riger tre! ∴
rystede af sin Krone smukt
mangen Ydun med Ungdomsfrugt.

Det er saa fagert i Frugten at bide.

Aftensol over ∴ Askov gaar;
graanet er Ludvig Schrøders Haar ∴
Som en Odin paa Lidskjalf han
sidder som vidt erfaren Mand.

Det er saa fagert i Askov at hvile.

Hil dig, Høvding i ∴ Høvdinglag!
Nordens Højskole »vandt sit Slag«. ∴
Og saa langt, som den rejser Stavn,
nævnes nu Ludvig Schrøders Navn.

Det er saa fagert for »Livet« at stride.

Provst *Nissen*, Brørup, holdt Tale for Schrøders Børn, Svigerbørn og Børnebørn og udtalte heri det Ønske for Jacob Appel og hans Hustru Ingeborg, at de maatte faa Guds gode Velsignelse til at føre Hjemmets Traditioner videre.

H. Nutzhorn :

»I Dag for tyve Aar siden paa Schrøders 50-Aarsdag holdt jeg ved Festen paa Askov Højskole en Tale, i hvilken jeg meddelte hans Levnedsløb og fremhævede de Omraader, paa hvilke han indtil da havde virket. Denne Tale blev kort efter trykt i »Højskolebladet«, og hvad jeg den Gang sagde og skrev, passer endnu. Det er jo imidlertid længe siden. Skønt mange ikke

har læst det, navnlig ikke de unge, og skønt andre saglens nu har glemt det, vil jeg dog ikke gentage mine Ord, men kun tage mit Udgangspunkt fra Slutningen af Talen, hvor jeg frembar vore Ønsker for Schrøder i det kommende Aar, nemlig:

»Paa hans 50. Aarsdag ønsker vi ham, at han i mange Aar maa faa Kraft og Velsignelse fra oven til at fortsætte og udvide sin mangesidede Virksomhed som Grundtvigs trofaste Discipel, som Nordens fremragende Skolemand, som den utrættelige Arbejder for kristelig og folkelig Oplysning, og som den varme Ven af Frihed paa Skolens, Kirkens og Statens Omraade.«

Naar jeg nu ser tilbage paa de siden hin Halvhundredaarsfest forløbne tyve Aar, synes det mig, at disse mine Ønsker for ham er i en sjælden Grad gaaet i Opfyldelse indtil denne Dag. Schrøder har i de tyve Aar ikke alene faaet god Lykke til at arbejde videre frem paa de allerede nævnte Omraader, men ogsaa til at udvide sin Virksomhed, saa den er naaet ind paa nye Omraader, der staar i god Samklang med de tidligere.

Blandt disse ny Omraader maa særlig nævnes Hede-sagen, der navnlig fra Slutningen af Firserne vakte hans Interesse saa stærkt, at han derefter med Mund og Pen stadig søgte at henlede Opmærksomheden paa dens store Betydning. Udvalget for Folkeoplysningens Fremme udgav 1892 hans Bog: »Det danske Hede-selskab 1866—1891«. Selv blev han valgt ind i Selskabets Repræsentantskab og 1894 i dets Styrelse. Af mere stedlig Art er »Historisk Samfund for Ribe Amt«, som oprindeligt han har givet Stødet til at faa oprettet, og hvor han derfor var selvskreven til at

blive Medlem af Styrelsen. Ligeledes maa nævnes hans Arbejde baade for Plejehjemsforeningen for Ribe Amt, og for vor nærmere Egns Sygeplejeforening.

Ved Siden af Virksomheden for alt dette nye har han ikke været mindre nidkær for samtidig ogsaa at hjælpe til at faa Gerningen ført videre frem paa de ældre Omraader. For Børneskolens Vedkommende kan her nævnes »Dansk Skoleforening« og »De nordiske Skolemøder«; i begge er han Medlem af Styrelsen, og i den førstnævnte var han desuden blandt dens Stiftere. — Schrøder var Hovedmanden i Sommeren i 1896 for »det private nordiske Skolemøde« i Askov, hvor, foruden Spørgsmaal om Børneskolen ogsaa andre frugtbare Emner kom til livlig Forhandling. De, der her mødtes, var Lærere og Lærerinder baade fra Norge, Sverige, Finland og Danmark, og de var af meget forskellig Slags — hele Rækken igennem fra Almuelærere til Universitetsprofessorer. Da Schrøder fem Maaneder senere sendte en Nytaarshilsen paa Vers til sine nordiske Venner, gav dette Anledning til, at der i den følgende Sommer, i 500 Aaret efter Kalmarunions-Overenskomsten, atter blev holdt et saadant Møde. Jeg tænker, at kunde vi nu efter den sidste spændende Tid i Norden faa lignende Sammenkomster i Gang paa ny, da vilde det blive et virksomt Middel til Genoplivelse af den nordiske Sag.

Endnu mere end Børneskolen har selvfølgelig Højskolen været den, som Schrøder — lige saa vel i den sidste Snes Aar som tidligere — fornemlig har arbejdet for. Naar jeg af det meget, her kan være at sige, skal fremdrage enkelte Ting, maa jeg først anføre hans, nærmest for Højskoleelever udarbejdede Bøger om Danmarks Hjælpekilder og Næringsveje og hans

Værk i to Bind: »Den nordiske Folkehøjskole«. Men tillige vil jeg gerne nævne, at han i sine senere Aar har mere og mere gjort sig Flid for at skaffe Højskolevenner blandt Nordens forskellige Folk nærmere Kendskab indbyrdes til hverandres Arbejde, hvilket uden Tvivl ogsaa kan faa Betydning for den fremtidige Udvikling i Norden.

Naar sluttelig hans Arbejde i de senere Aar paa det kirkelige Omraade ogsaa skal omtales, maa især nævnes, at han har været et virksomt Medlem af det kirkelige Udvalg. Jeg er vis paa, at hvor forskellig Stilling end Grundtvigs Venner indtager til disse rent ydre kirkepolitiske Spørgsmaal, saa vil de dog kunne være enige om, at Ludvig Schrøder kan nu som før bære det Kendingsnavn, han sætter Pris paa, nemlig »Grundtvigs trofaste Discipel«. Hvad H. R. Egebjerg skrev i sin Kantate til Schrøder paa 50 Aarsdagen, kan vi endnu istemme:

Trindt om Land er bygget saa mangen Borg fuldstærk,
 smaa Dele af det store, det fri Oplysningsværk.
 Og mangen Aandens Høvding staar under dette Flag,
 men ingen mere tro end *ham*, vi fejrer her i Dag.

Saa længe Grundtvigs Minde i danske Hjærter bor,
 og mens hans frie Skole staar fast paa hjemlig Jord
 med Ungdomsliv og Grøde, med Daadskraft i sin Favn,
 den danske Ungdom nævne vil *Ludvig Schrøders* Navn.

Til sidst vil jeg gerne sige Tak til dig, kære Schrøder, for Samarbejde og Vennesind i de mange Aar, der ligger bag os, og naar jeg ogsaa nu i Dag gerne vil møde med gode Ønsker for dig, da skal det være, at du i Fremtiden, skønt du maa savne din trofaste Hustru, og skønt et og andet Arbejde vel i Aarenes

Løb maa lægges til Side til andre, dog maa bevare aandelige og legemlige Kræfter og maa faa Velsignelse fra oven til i en rum Tid, ja saa længe du lever, at kunne røgte en Gerning til Guds Ære og til Gavn og Glæde for dig selv og dit Folk, saa du maa faa det lyst og mildt paa dine gamle Dage og leve i Tak til Gud for al hans Naade og Velsignelse.«

(Gengivet efter Talerens Opskrift.)

J. N. H. Skrum-sager, Københoved, takkede Schrøder, for hvad han havde været for Sønderjyderne, særlig fordi han og hans Medarbejdere havde haft Mod til at rejse Skolen i en trang Tid. Han mindedes med Tak Cornelius Appels Præstevielse paa Askov Højskole og ønskede Cornelius Appels Søn Lykke til sammen med Ludvig Schrøders Datter at fortsætte Virksomheden her.

Holger Begtrup:

»Det var en fin Maade, hvorpaa Stiftamtmanden meddelte Schrøders Udnævnelse til Professor: det blev kun et Hurra for Professoren, mens Talen var for vor egen gamle Ludvig Schrøder. I vor Kreds er det jo forøvrigt ikke noget nyt, at Schrøder er Professor. I mange Aar har han nemlig været »Professor i Grundtvig«. Og da jeg vel i hvert Fald maa være Licentiat i det samme Fag (Munterhed), maa jeg maaske have Lov til at sige, hvor uhyre meget jeg skylder Dig, Professor i Grundtvig Ludvig Schrøder. Thi fremfor nogen anden skyldes det Dig, naar vi kan sige, at Grundtvigs hele aandelige Syn har en levende Tunge at tale med her i Danmark. — Schrøder kunde ogsaa med Rette kaldes Professor i Historie. Og hvis vi havde en Præsteskole, som vi skulde have det, vilde han være vel skikket til at være Professor ved den.

En Kreds af grundtvigske Præster og Lægfolk har været samlede i Odense i disse Dage. Hvad vi var samlede om, vil senere komme til Offentlighedens Kundskab og behage nogle og mishage andre. — Der var stærk Samstemmighed om, at jeg fik overdraget at bringe Dig denne Hilsen med Tak for, hvad Du har virket til, at vi engang kan naa til at faa en mere folkelig, fri Uddannelse af vore Præster. Nogle vil særlig takke, for hvad Du har sagt derom i det kirkelige Udvalg. Andre nævnte udtrykkelig, hvad Du har skrevet i din betydelige Artikel i »Højskolebladet«. Men vi blev enige om ikke at fremhæve noget enkelt. For Schröder har hele sit Liv virket for denne Sag.«

Begtrup holdt derefter en Tale for »de gamle i Kredsen«, særlig henvendt til Fru Marie Fink og Fru Mette Lauridsen.

Pastor *Fr. Bruun*, Levring, takkede Schröder for det Forhold, hvori han har stillet sig til den kristne Menighed. Han har vist os, at det gælder for Menigheden at leve midt iblandt sit Folk.

Der blev nu holdt en Pavsse. Da Dørene til Gaardspladsen blev aabnede, saas det, at alle Bygningerne ud til Gaarden var illuminerede. Det var Skolens Elever Mestre for.

Efter at Bordene var bleven taget bort, samlede man igen i Salen og sang *Andreas Dolleris's* Sang:

Naar vor Nytds-Saga skrives
om den dyre Tid, som randt,
Dig det Vidnesbyrd skal gives
i dens rige Foliant:

Tjener var Du — blandt de første —
for det Land, vi nævner vort,
som i Lys blev blandt de største
— om end mindst paa Verdens Kort.

Og bag Lysets Tempelbue
 var Du, Kæmpe-Skjalden næst,
 Tjener for Højaltrets Lue,
 tændt af Himmelbjærgets Præst.
 Ordets Tjener for *den* Skare,
 der skal Sædemarken saa; —
den, som maa sin Gerning vare
 dér, hvor Dampens Hamre slaa.

Alle Sangens Lærker sjunge
 om Forvandling i vort Land:
 Vi lovpriser »Hedens Konge«
 for Kulturens Plove-Spand.
 Du hans Værk os drog for Øje,
 mens for Ører klang din Tekst:
 Ogsaa de med Aand skal pløje —
 de, som røgter Markens Vækst.

Derfor, naar til Doms Du stævnes
 efter Tidens Arbejdstog,
 Du med Ærefrygt skal nævnes
 i vor rige Sagabog:
 Du, som for dens *ædle* Skare
 var en fin og sjælfuld Tolk, —
 Dig vil som et Ekko svare
 Tak paa Tak fra Danmarks Folk.

Ser Du Solfaldets Strime?
 Er der Vemod i dit Blik?
 — Tag vor Hyldest denne Time
 for den Hædersvej, Du gik.
 Dag og Daad Du rimed sammen.
 Vorde lys din Aftenfred —
 den, hvorum sig danner Rammen:
 de utaltes Kærlighed!

Og imens dit Dagværk æres
 af den Ungdom, du har vakt, —
 Takkens Toner mod Dig bæres
 i vort Hjertes gamle Takt!

Synes Du, det aftenliden,
 denne Trøst har Morgnens Glans:
 at din Gerning alle Tider
 er dit Folks og er dit Lands!

Landdagsmand *H. P. Hanssen-Nørremølle* mindede her om, at med Navnet »Flors Højskole« var der over Askov hejst en Fane, som havde vajet højt nu i 40 Aar, og som betød noget. Thi Chr. Flor var et Bindeled mellem de Danske paa begge Sider af Kongeaen, og denne Virksomhed har Askov fortsat paa en saare betydningsfuld Maade. Gid Askov ogsaa under sin ny Ledelse maa bære Navnet »Flors Højskole« med Ære, og ogsaa i Fremtiden mange unge fra begge Sider Grænsen her lære, at den største Lykke, der kan times Mennesker, er at faa en Tjenergerning i deres Folk. (Bifald.)

Pastor *Thyssen*, Ølgod, rettede under stærk Tilslutning en Tak til Schrøders trofaste Medarbejder i Højskolen i mere end 40 Aar, Heinrich Nutzhorn, og fremhævede dernæst i varme Ord, hvorledes Kærnen i Schrøders hele Tale til Ungdommen som i hans eget Liv var: at bruge de Kræfter, Gud har givet, til at gøre Gavn i Livet. Paa Kristentroens Grund har han i en mismodig Tid talt Haabets Evangelium ind i Danmarks Ungdom, saa det aldrig vil glemmes.

Saa sang man *Marius Kristensens* Sang:

Først sank sammen
 Kongestammen,
 Fredrik blev dens sidste Mand;
 saa kom Slaget:
 nu er taget
 Danmarks søndre Grænseland;
 og mens Blod end flød af Saaret,
 blev vort Frihedsbrev beskaaret.
 Var der end i Danmark Haab?

Vist lød mange
 Vemodssange
 ved de tunge Tab vi led,
 efter Sorgen
 kom dog Morgen
 og paany vi fremad skred,
 og i Taalmod indad skabtes
 Bod for det, som udad tabtes:
Taalmod er det danske Mod.

Ja, da vakte
 uforsagte
 Mænd et Ungdomsmod i Land,
 kærligt kaldte,
 frejdigt talte
 Stemmer til den danske Mand:
 nu maa alle Kræfter øves,
 Havet pløjes, Heden løves,
 hver en Vraa maa lyses op!

Blandt de Stemmer
 ej vi glemmer
 hans, vi samles om i Dag,
 for tilvisse
 iblandt disse
 den lød klart for Danmarks Sag.
 Leve den, som Folk kan vække,
 som til Valgsprog har det kække:
Dag og Daad er Kæmperim!

Derefter talte Prof. *Poul la Cour*:

»Det er ikke frit for, at Schrøder kommer til at opleve noget af Grundtvigs »Ravnegaldet« virkeliggjort: at Folk kommer rejsende fra Øst og Vest, fra Syd og Nord og undres over, hvad der er paa Færde i Danmark ved Højskolerne. Der er kommen mange efterhaanden. En af dem, der saadan kom, blev henvist til mig, jeg véd for Resten ikke hvorfor. Det var

Forstanderen for en Landbrugsskole i Holsten. Det var en forstandig Mand, og han vilde gerne forstaa, hvad han fik at se. Han blev forbavset over, at vi ikke holdt Eleverne til Undervisningen som til en Pligt, og over, at vi ikke undersøgte, om de kunde det, de fik at lære. Og han var forbavset over, at unge Mænd og Kvinder kunde gaa sammen her. Hvad er det dog, I giver dem? spurgte han. Jeg svarede: Alt, — men ikke til at begynde med; saadan var det ikke til at begynde med, og saadan begyndes der ikke med Folk nu. Og jeg søgte at forklare ham, at Hemmeligheden ved det hele var, at *Historien skal være Midtpunktet*. Det kunde han først ikke forstaa. For ham var Historien Kendsgerninger ligesom andre Kendsgerninger. Jeg forsøgte da at forklare ham, at Historie kunde fortælles saadan, at den ikke alene blev malende, men at der tillige blev rørt ved noget der inderst inde. Det havde Historien Evne til som intet andet Fag. I den havde de Mænd, der gik i Spidsen, fundet Nøglen til Folkets Vilje. Og Folk, der blot vil noget, de kan meget. Men da han saa spurgte: Hvor skal jeg faa Lærere fra, der kan fortælle Historien saadan? saa kunde jeg jo ikke hjælpe ham.

Det er jo den store og vigtige Sammenhæng med Højskolen: Grundtvig har peget paa Kilderne, og der har været Mænd, der kunde øse af dem. Jeg kommer i Hu, at da Schröder ved det store Tivolimøde for 38 Aar siden pegede paa Grundtvig som den, der havde gaaet med Spaastikken, maatte vi, som hørte det, faa et stærkt Indtryk af, at den Mand, der stod og talte der oppe, selv var fortrolig med saadanne Kilder. Vort Land har været rigt velsignet med

saadanne Mænd, og dog har vel næppe nogen kunnet øse saa rigt af mange Kilder som Schrøder. — — — Schrøder maa kunne glæde sig en Dag som i Dag, hvor det myldrer op med Tak og Tak og Tak, og naar jeg nu bringer en særlig Tak, saa er det én, som for mit Vedkommende stammer fra hint Møde for 28 Aar siden, hvor Schrøder lagde Grunden til, hvad der blev fortsat den følgende Sommer. — Baade Schrøder og Nørregaard lænkte sig vel den udvidede Højskole noget anderledes, end den blev. Men Schrøder vilde hellere frem end vente. Og det skal siges med Tak til Nørregaard og Baagø, at de holdt sig ikke tilbage. Gang efter Gang kom de og arbejdede godt med i Oktober og April. — Min Tak, som jeg tror jeg ogsaa tør bringe for mine Medarbejderes Vedkommende, skal lyde paa to Maader: først Tak for, hvad jeg har lært af Schrøder. Da jeg for faa Aar siden havde holdt et Foredrag i Upsala om Naturting, som jeg plejer, kom en svensk Professor hen og sagde til mig: »Ja, det var jo en ejendommelig Maade at faa aandelige Sandheder frem paa.« Det glædede mig, for han sagde det billigende, ikke misbilligende, men jeg tænkte i det samme paa Schrøder, for af ham har jeg lært, at en oplysende Tale maa være baaret af Aand. Vi andre Lærere taler ellers om meget forskellige Ting, vore Personligheder og Ejendommeligheder er helt andre end Schrøders, men Aand er Aand, hvordan end Mennesker ellers er. Det at leve og virke i Aand er det største, der kan gives et Menneske. For hvad Schrøder i den Henseende har givet, bringer jeg ham Tak.

Dernæst en Tak for den Tillid, han har haft til sine Medarbejdere; fordi han har ladet os raade os

selv ikke som den, der savnede Interesse for, hvad vi foretog os, men i Kraft af sin Overbevisning om, at skal der virkes i Aand, maa det være i fuld Frihed. Den Tak, der har været rettet til Askov Højskole og er bleven henvendt til Schrøder, har været henvendt til den rette. For har ogsaa hans Medarbejdere faaet udrettet noget her, saa er det Schrøder alligevel, der har styret og ordnet det hele saadan, at de kunde faa Lykke til at faa noget udrettet. Derfor Tak, gamle Fælle, fra Lærerne!«

Man sang nu *P. la Cours* Sang:

Ilden er farlig, den let volder Mén;
 vildt den mod Skyerne flammer,
 naar den, først oplændt ved Kvist og ved Gren,
 blusser fra vældige Stammer.
 Lynstraalen fænger, den er ikke sén,
 hvor den rammer.

Ilden den herligste Kraft dog ibo'r,
 Kraft, som paa Solen har hjemme,
 sænked sig gavmild til Urter paa Jord,
 hvor den i Løn lod sig gemme.
 Ene kun den kan fra Syd og til Nord
 Livet fremme.

Manden med Ild bag de mørkladne Bryn
 Kræfterne ejed de stærke,
 ej til at bruge som løsslupne Lyn,
 men under Korsbannermærke
 til at opløde til dejligste Syn
 Viljer stærke.

Ild, som blev signet af Mærket saa bold
 — Mærket for Folk og for Kirke —
 gløded og varmed dem, Hold efter Hold,
 Livsmød dem gav til at virke,
 tændte i Landet saa tusindefold
 Liv og Virke.

Tak da for Ilden med Kræfter i Gem,
nærende, kvægende, sunde!
Tak fra de mange, de tusinde Hjem
rundt om ved Heder og Sunde!
Tak for: med Mærket du vinked os frem,
hvor vi kunde.

Ludvig Schrøder holdt nu en længere, mærkelig Tale, hvoraf dog største Delen næppe var beregnet paa Offentliggørelse. Sidst i Talen takkede han alle dem, der havde været med i hans Gerning, eller været i Forbindelse med ham, takkede dem, der havde lagt Sangen paa Tungen, og dem, der havde ført Ordet. Han var dem alle taknemmelig, og i den nærmeste Kreds ikke blot dem, der havde været Medarbejdere i Skolen, men ogsaa i Huset, det store vanskelige Hus. Han takkede alle dem, der havde hilst ham venligt i Dag, og glædede sig over de Vidnesbyrd, han havde faaet om, at han levede i godt Forhold til sine Omgivelser. Han var taknemlig imod Ungdomsvennerne; han havde haft en rig og god Ungdom. — Ingen er der, jeg har saa megen Grund til at sige Tak, som min Hustru. Det var store Ord, Begtrup sagde i Kirken om vort Ægteskab; men skal jeg prøve vort Forhold, saa er det ikke for store Ord, der er sagt om hende. Hun har været utrolig meget for mig og vore Børn. Lad mig her ligesom i Kirken samle mig om en Tak til Gud.

Efter at Direktør *Jens Schrøder* i hjertelige Ord havde takket paa egne og Søkendes Vegne, oplæstes en Del Telegrammer, hvoraf nogle meddeles nedenfor.

Kommunebogholder *J. A. Faurholdt*, som havde modtaget Indmeldelserne og Bidragene til de gamle Elevers Fællesgave, bragte en Hilsen fra mangfoldige Elever og Venner, som ikke havde kunnet komme med til Festen.

Dirigenten, Dyr læge *Hegelund*, sluttede derpaa af med et Leve: Askov Højskole. Forsamlingen istemte »Dejlig er Jorden!« og dermed var den højtidfulde Fest endt.

Men udenfor i den mørke Aften lyste Ludvig Schrøders Navn i glødende Linjer fra den mægtige Æresports Bue og de Hundreder af Lys, som Askovs Elever havde anbragt i alle Bygningskompleksets mange Vinduer som en sidste smuk Fødselsdagshilsen til deres gamle Forstander.

Af Hilsener til Schrøders 70de Aarsdag skal særlig fremhæves den, der kom

fra *Hans kongelige Højhed Kronprinsen*, vor nuværende Konge, i et Brev fra Kammerherre Otto Bull.

Dernæst Telegrammer eller Breve fra *Konsejlspræsidenten J. C. Christensen*, *Indenrigsminister Sigurd Berg*, *Landbrugsminister Ole Hansen*, *Trafikminister Svend Høgsbro* og *Kultusminister Enevold Sørensen*; Landbrugsministeren fremhævede, at Schrøders lange og trofaste Virksomhed havde haft »saa overordentlig stor Betydning for den danske Landbostand«;

fra *Folketingsformand A. Thomsen*;

fra *gamle Askov-Elever, der har Sæde i Folketinget*: A. Jessen, J. Jensen-Sønderup, N. P. Lindø, N. P. Madsen, M. Mølgaard-Nielsen, N. K. J. Moestrup, N. J. Nielsen, R. Nielsen, P. Th. Nielsen, J. P. Chr. Nielsen, P. P. Pinstруп, N. Petersen-Nyskov og E. P. Sandbæk; de var ved deres politiske Arbejde hindrede i at være til Stede ved Festen:

fra *Folketingsmændene* Kl. Bernlsen, J. N. Deuntzer, N. Jensen-Toustrup, J. Paturson, Laurits Rasmussen og S. Sørensen;

fra *Landstingsmændene* J. P. Dalsgaard, Villars Lunn, N. P. Madsen-Mygdal, N. Møller og L. Rasmussen-Vandamgaard;

fra »*tidligere Landstingskolleger*«: M. C. Krag-Juel-Vind-Frijs Frijsenborg, K. T. T. O. Reedtz-Thott, N. O. Steffensen og N. B. Breinholt.

Her kan ogsaa følgende Telegram faa Plads:

Vi sender Dem vor varmeste Tak for Deres og Skolens udførte store Gerning i Haab om en med Held og Lykke velsignet Fremtid for Dem og Deres til Danmarks Gavn.

Københavns Venstreforening

Th. Leth,

Formand.

Telegrammer og Hilsener, delvis begge Dele, kom fra en stor Del *Folkehøjskoler i Danmark*: Aaby, Ask, Brøderup, Djurslands Højskole, Elbæk, Galtrup, Grundtvigs Højskole, Hjølunde, Hoven Kvindehøjskole. Høng, Kjøng, Lollands Højskole, N. Ørlev, Ollerup, Ryslinge, Rødkilde, Salling Højskole, Skamlingsbankens Højskole, Sorø, Stevns, Støvring, Sørslev, Testrup, Ubberup, Vallekilde, Vejstrup, Vestbirk, Vinding og Vraa. *Rasmus Bording* telegraferede fra Lolland:

Trangen til Daad du vakte!

Lys over Livet du bragte!

Derfor Takken skal lyde

fra Lollik og Jyde!

Hil dig i Dag!

Nanna og J. P. Kristensen-Randers telegraferede fra Ollerup:

I Kreds af Minder om en daadrig Dag
 hos os nu festligt vajer Takkens Flag.
 Og Ønsket lyder for vor kære Ven:
 Gid manges Dag han have maa igen,
 da han kan lytte glad til Folkets Røst:
 »I Vente Norden har sin bedste Høst«.

Grønvald Nielsen telegraferede fra Vestbirk:

I Kristi Tro og Nordens Aand
 dybsindig og med sikker Haand
 gik Jubilaren i [de] svunde Aar
 og pløjed saa dybt, som kun faa formaar.
 Tak! Inderlig Tak fra mit Hjertes Grund!

Gud velsigne din Aftenstund.

Der var Telegram fra Regeringens Tilsynsmand ved Folkehøjskolerne, Docent *Ludvig Feilberg*.

Der var Hilsener fra *Landbrugsskolerne*: Dalum, Kærehave, Malling, Næsgaard, Tune og Ødum, saa vel som fra Husholdningsskolen i Sorø.

Der var en deltagende Hilsen med Tak for trofast Venskab fra *Natalie Zahle* og en anden fra *N. Zahles Skole*. Ligeledes var der Hilsen fra Frøken *Th. Lang* i Silkeborg, *Axel Plenge* i Viborg (med Tak fra den danske fri Skole), *Johan Borup* og Skoledirektør *Joakim Larsen* med »en venlig Tak for, hvad De har været for Folkeskolens Lærere og Lærerinder og de nordiske Skolemøder«.

Der var Hilsen fra *Købmandsskolen i Kjøbenhavn* og *Købmandshøjskolen paa Købmandshvile* i Rungsted, fra *Udby Fortsættelsesskole*, fra Friskolen i Odense og Fri-Seminariet i *Vordingborg*, fra *Foredragsforeningen* i Ribe, fra *Københavns Højskoleforening*, fra *Ringkøbing* og *Omegns Højskoleforening*. Der var Telegrammer

fra *Herlufsholm*, fra Professor H. C. Frederiksen i *Ordrup*, Venner fra *Horsens Statsskole*, *Studerterhjemmet* og *Studerterkredsen* (med Tak for de dejlige Dage i Sommeren 1900).

Af andre telegrafiske Hilsener skal anføres:

Paa den polytekniske Lærestalts og egne Vegne: til Lykke til Fødselsdag og Jubilæum og venlige Hilsener.

G. A. Hagemann.

I Overbevisning om, at Askov Virksomheden har Betydning for vort Land langt ud over de Kredse, der staar Dem nærmest, sendes Dem herved en Hilsen og Tak fra *Industriforeningen i København*.

Derkom Telegrammer fra *Industriforeningen i Kolding*, den tekniske Skole sammesteds og Fællesforeningen af de tekniske Skoler udenfor København ved disse Institutioners Formand, Fabrikant *J. A. Hansen* i Kolding.

Fra den kongelige Porcelainsfabriks Direktør *Fr. Dalgas* var der indløbet en Skrivelse, hvori det hed: »At Deres Interesser ikke blot har været helliget Deres Højskolevirksomhed, derom kan ogsaa blandt mange andre den Virksomhed, jeg repræsenterer, bære Vidne, og ogsaa derfra strømmer Dem en varm Tak i Møde.«

Formanden for *Dansk Andels-Æg-Eksport*, Frederik Møller, sendte et Lykønskings-Telegram.

Fra *Foreningen af jyske Landboforeninger* kom der en smuk Adresse i kunstnerisk Udstyrelse:

Blandt de Samfund, som i Dag, da De med usvækkede Sjæls- og Legemskræfter overskrider Støvet Aar, ønsker at bringe Dem en hjertelig Lykønskning, er ogsaa Foreningen af jyske Landboforeninger med varm Tak for hver Gang, Deres Ord har lydt iblandt os, for den Samvirken, De har været med at skabe

mellem det danske Hedeselskab og os, og først og sidst for den gode danske Aand i Pagt med Oplysning og frejdigt Livssyn, der fra Askov Aar efter Aar er spredt over Landet, sættende sit Præg paa Livets Gerning alle Vegne.

Gid De endnu i mange Aar maa færdes iblandt os til Gavn for Folk og Land.

Foreningen af jydsk Landboforeninger.

Aarhus, 19. Januar 1906.

Carl Bech,
Formand.

Høegh-Guldberg.

I Sammenhæng hermed kan nævnes Telegrammer og Breve fra Schrøders Medbestyrere i *det danske Hedeselskab*, og mange af de Mænd, der arbejder i dets Tjeneste, — fra Præsident i Landhusholdningsselskabet og Selskabet »de danske Atlanterhavsøer«, Kammerherre *Kn. Sehested*, Professor ved den kgl. Landbohøjskole *Westermann*, Etatsraad *Chr. Hansen*, Mullerup, Professor ved Universitetet *Harald Vestergaard*, Komponisten *Christian Barnekow*, og Overlæge ved Vejle Fjords Sanatorium *Chr. Saugmann* samt Breve fra Københavns Overpræsident *Oldenburg* og Konferensraad *Falbe-Hansen*. Der kom Telegrammer fra Sliflamtmand *Bardenfleth*, Oberst *Axel Liljefalk*, *N. J. Termansens Enke*, Geheimeraadinde *Tietgen*, Stamhusbesidderinde *Rosenørn-Teilmann* og Frøken *Elisabeth Bojsen*.

Fra Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse var der en smukt udstyret Adresse:

Vi undertegnede Medlemmer af Bestyrelsen for Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse kan ikke undlade at benytte den Lejlighed, Deres syvtiende Aarsdag giver os, til paa vort Selskabs Vegne at bringe

Dem den Tak, dette skylder Dem. Det var Dem, der i sin Tid gav det første Stød til at Selskabet begyndte den Gerning, det nu har udført snart i en Menneskealder. Og da der viste sig Tegn til, at den Styrelse, der fra først havde ledet denne Gerning, ikke mere var i Stand til at vedligeholde en fyldestgørende Tilslutning, var det igen Dem, der gav Anledning til, at der søgtes Bistand hos Kræfter, hvis Virksomhed har gjort det muligt at fortsætte Gerningen. Herfor saa vel som for Deres stadige Deltagelse i Selskabets Styrelse er det os en Glæde at bringe Dem dettes Tak, og dertil at knytte et hjerteligt Ønske for Dem om vedvarende Kraft paa gamle Dage til med Tilfredsstillelse at øve den Virksomhed, De fremdeles maatte faa Lejlighed til at udfolde til Fremme af aandelig Udvikling i vort Folk.

I Januar 1906.

Kr. Erslev. M. Cl. Gertz, H. H. Lefolii. Jens Nørregaard.

Kammerherre Stemann i Ribe, der er Formand for *Historisk Samfund for Ribe Amt*, overrakte ham en pragtfuld Blomsterkost med Tak, fordi han havde givet Stødet til, at dette Samfund blev dannet, og for hans gode Arbejde i dette Samfunds Tjeneste.

Følgende Telegrammer indløb:

»Den danske Komitte for Santhalmissionen sender Dem en hjertelig Hilsen og Tak for mange Aars Samarbejde.«

Blume.

»Københavns Dansk-amerikanske Kyindesamfund sender sin hjerteligste Lykønskning og Tak for dit langvarige og trofaste Arbejde paa at bevare og styrke Baandet mellem udvandrede Danske og Moderkirken.

Gud velsigne dit store Dagværk, ogsaa paa dette Omraade.«

Jungersen.

»Tak for gamle Dage.« *Frimenigheden paa Mors.*

»Hilsen fra Aagaard Valgmenighed med Tak for din Gerning.«

Bestyrelsen.

Telegrafiske Hilsener indløb fra Biskopperne *Koch* i Ribe, *Møller* i Aalborg, *Nielsen* i Aarhus, *Skat Rørdam* i København og *Sørensen* i Nykøbing paa Falster, Professor theol., Dr. *P. Madsen*, Provsterne *A. Hey*, *Henry Larsen*, *M. Nielsen*, *Repsdorph* og *Schøtt*, Præsterne *K. Bjerre*, *V. Brücker*, *John Hansen*, *Vilhelm Hansen*, *Jak. Holm*, *N. Højer*, *A. Højmark*, *Conrad Knudsen*, *P. M. Larsen*, *Søren Lassen*, *Vilhelm Malling*, *Møller* i Rønninge, *Karl Poulsen*, *A. Rud*, *Schiøler* i Aalborg, *Thordur Thomasson*, *Villiam Thomsen* og *Johannes Volqvartz*.

Præsten *August Kristensen* i Ø. Tørslev telegraferede:

Professor udi Grundtvig

din Hæderstitel var,

fordi du Skjaldens Tanker

ud over Norden bar.

Hav Tak for denne Gerning

og for dit Skaberværk.

Gud signe din Livsaften

med Naaden rig og stærk.

Fra Nr. Alslev paa Falster kom følgende Telegram:

Hjertelig Hilsen fra Venner, samlede i Ingemanns Barndomshjem. *Bredsdorff* med Hustru og Døtre. *Meulengracht* og Hustru. *Munkebo* og Hustru. Lærer *Henriksen* og Hustru.

(Mange af de førnævnte havde ogsaa sendt Hilsener fra Hustru og Børn.)

I et Brev fra Sognepræst *P. N. Petersen* ved Trini-

tatis Kirke i København og hans Hustru var indflettet følgende Verselinjer:

Tak for hjærtets varme id,
 tak for åndens travle flid!
 Tak for liv, Du lokked frem,
 tak for lys i mangt et hjem!
 Tak for brudeførers ord
 til vor Konges rige bord!
 Tak for kærlighed, du gav
 til vort folk bag Atlas' hav!
 Tak som trofast sønder-kure!
 Tak for sæd i hedens fure! —

Fra en Embedsmand i Askovs Omegn kom der et Digt, underskrevet med to græske Fer.

Højskolebladet sendte følgende Telegram:

Til Lykke! Tak for trofast Arbejde for folkelig og kristelig Oplysnings Fremme.

Af Telegrammer fra Mænd, der er knyttede til Dagspressen i Danmark, skal videre anføres:

Vagtpost mod Syd og Fyrtaarn mod Nord!

Askovs Høvding, hvis vækkende Ord
 greb om Ungdommens Hjerterødder!

Sædemand, der i Krigens Spor
 pløjede frem vor nye Jord!

Tak for dit Blad i vort Firkløver-Flor:

Tietgen og Fjord,

Dalgas og Schrøder!

Otto Borchsenius.

Askov blev for mig først et Modsigelsens Tegn; men den Gang lagdes dog Grunden til den Forstaaelse af vort Folk, hvorpaa jeg senere har bygget min Livsgerning. Tillad mig derfor til den fortjente Hyldest,

»Dannebrog« i disse Dage bringer Dem, at føje en oprigtig personlig Tak.

Secher.

Tak for milde Øjne fra mig og Sorø Amtstidende og en Tak for de gode unge Medhjælpere, som Askov har gjort i Stand til os i Aarenes Løb!

H. Jensen.

Tillad én, som staar i dansk Oplysningsarbejde af særlig Art, og som først gennem Slægtninges Venskabsforbindelse med Dem og senere ad mangfoldige Veje har lært at værdsætte Deres mæglige Indsats i Danmarks Aandsliv og Husholdning, at bringe Dem sin ærbødige Lykønskning, Hilsen og Tak.

Valdemar Frederiksen, Ritzaus Bureau.

Telegrafiske Hilsener kom ogsaa fra »Dansk Folkestyre«, Faaborg Folkeblad, Holbæk Amts Dagblad, Holbæk-Posten og Østsjællands Folkeblad.

Rigsdagsmand *J. Jessen* sendte følgende Telegram fra Berlin:

Sammen med de bedste Ønsker tillige paa den danske-sønderjydske Befolknings og egne Vegne hjertelig Tak for en stor Gerning i Folkelivets Tjeneste.

P. Skau, Bukshave, sendte en lignende Hilsen.

Den nordslesvigske Skoleforenings Forretningsfører, *H. Thomsen* (Roost), sendte sin Lykønskning med Tak for en Virksomhed, der aldrig vil glemmes i Sønderjylland. Fra mange Sønderjyder kom der Telegrammer. Et af dem var dette:

»Modersmaalet, skabt til alt, hvad vi kan bære«
Tak for denne sande, rige Lære!«

I et Brev fra et Medlem af Rødding Frimenighed blev der mindet om den Tid, da Schröder virkede i Rødding sammen med Svejstrup og Nutzhorn; da blev Vejen banet for Frimenigheden.

Magister Bogi Melsted og tre af Skolens *islandske* Elever, der opholdt sig i København, sendte hjertelig Lykønskning.

Foruden den foran (Side 25) meddelte Adresse fra *Norge*, som var underskrevet af norske Højskolelærere, gamle Lærlinge af Skolen og Venner af Schröder, sendte mange norske Mænd og Kvinder Hilsener, saaledes Højskolemændene *Hagerup, Braystad, Sakshaug* og *Gévik*, — *Kuløy, Øvsti, Haugum*, — *Eskeland* i Vossevangen, — *Odin Benum, Vefsen*, — og *Berulvson*, *Grimstad*, — endelig *Torshus* Folkehøjskole. Videre kom der Hilsener fra *Helge Væringsaasen* i Elverum, Præsterne *Christopher Bruun* i Kristiania og *Fr. Vinsnæs* i Vestre Toten, Biskop *Wexelsen* i Trondhjem og Fru *Wenche Sivle*.

Forhenværende Skolebestyrer *Frits Hansen* i Kristiania telegraferede:

Det lyser over Norden
fra Askovs muntre Røk.
Den spinder Norden sammen
og skilte Brødres Flok.

Kristoffer Janson telegraferede:

Til Lykke, kære gamle Ven. Hilsen.

Nordahl Rolfsen:

Min inderligste Tak for et Livsværk af enestaaende

Betydning for dit Fædreland og derigennem for os alle i hele Norden.

Skolebestyrer *Otto Andersen* i Kristiania:

I Minde om kært Samvær sender jeg de varmeste Ønsker for Dem og Deres Gerning.

Endelig skal anføres et Telegram fra *Lillehammer*:

I trofast Venskab, i Beundring og Taknemlighed for dit og dine Kammeraters Værk, i vemodigt Minde om din Hustru hilser Dig idag

Karoline og Bjørnstjerne Bjørnson.

Foran (Side 27) er meddelt en Adresse fra en Del af de *svenske* Mænd og Kvinder, der har været Læringer paa Askov Højskole.

Fra Foreningen af svenske Folkehøjskolelærere kom en anden smuk Adresse:

Till Ludvig Schröder, den nordiska folkhögskolans främste målsman frambär den svenska folkhögskolan genom dess Lärareförenings styrelse sina varmaste lyckönskningar på 70-årsdagen och sitt värdsamma tack för trofast och välsignelsesrikt arbete i folkupplysningens tjänst.

Tärna, Kantorp och Herljunga, den 19. jan. 1906.

Theodor Holmberg,

Ordförande.

Sanfrid Welin,

Sekreterare.

G. Brockman,

Kassaförvaltare.

Fra den daværende svenske Eklesiastikminister kom følgende Telegram:

En gammal lärjunge från 1873 sänder sin varma och värnadsfulla lykönskan med tack för hvad Ni gifvit honom personligen samt för allt, hvad Ni genom

Eder ädla verksamhet utträttat för Sverige och för hela Norden.

Eders tillgifne

Fridtjuv Berg.

Telegrafiske Hilsener kom fra Boden i Norbottens län, Bohusläns Folkehøjskole, Degerfors ved Umeå, Hvilan, Lunnevad, Svalöf, Tärna i Vestmanland, fremdeles fra Nääs Sløjd-Seminarium. Forstanderen for Södermanlands Folkehøjskole skrev et længere Brev.

Fra *Göteborg* kom følgende Telegram:

Väcka lif ur dvala som våren,
signa dess växt som sommaren,
se det sätta frukt till nytt lif som höst,
sända det våg efter våg ut öfver landet
öfver Norden,
det er din lyckliga lifsgerning.

Hell dig!

Göteborgs handels- och sjöfartstidnings redaktion
genom Henrik Hedlund.

Fra *Stockholm* kom følgende Telegram med Navnene paa Aftonbladets Redaktør, Redaktionssekretær og en af Medarbejderne:

Hjertliga lyckönskningar på jubileumsdagen från svenska vänner.

Harald Sohlmann. Gustaf och Louise Aldén.

Emil Svensén.

Fra *Falun* telegraferedes der:

Tack och hyllning åt de stora och goda tankarnas säningsman. Selma Lagerlöf.

Fra *Lund* telegraferedes der:

Ur svenska hjertans djup, en varm vördsam hyllning til folkhögskolans lärofader på hans hedersdag.

Ribbing.

Lundahl.

Endnu skal meddeles et Telegram fra *Stockholm*:

Tack för all glädje och allt ljus, som strömmat också til oss svenskar från Askov, och tack, att vi fått lära, »huru man kan tala enkelt om höga ting«.

Anna Sandström.

Der var telegrafiske Hilsener fra professorerne *Adolph Noreen* i Uppsala og *Lindberg* i Göteborg, Rektorerne *Almqvist* og *Lindroth* i Stockholm, *Anna* og *Hans Emil Larsson* i Malmø, Lærer *Bergström* og Hustru i Vadstena, Seminarieförstander *Arcadius* og Hustru i Vexiø, Dr. *N. Lagerstedt* og en Kreds af Venner i Stockholm, Idunföreningen og Skolebestyrerinde *Anna Rönström* i Lund, Familien *Uhr* i Stockholm og flere.

Fra *Finland* kom der Hilsener fra gamle Elever og fra Fæller i Højskolegerningen, og der blev trykt adskilligt i Anledning af Festdagen.

Højskoleforstander Karl Oljemark fra Vestankvarn skrev et smukt Stykke om Schröder i »Nye Pressen«, Arkivar Johannes Hedengren et i »Hufvudstadsbladet«. Professor E. G. Palmén skrev i »Uusi Sumetar« og Højskoleforstander Hjalmar Mikander i »Kansakoulun lehti«. Desuden var Festdagen omtalt og Schröder skildret i mange Blade og Tidsskrifter.

Med Gaven fra *Amerika*. der er omtalt Side 17 foran, fulgte følgende Brev:

Kære Forstander Schröder! Paa Deres 70aars Fødselsdag, vil Hundreder af Venner flokkes om Dem

for at bringe Dem deres Tak for den lange trofaste og betydningsfulde Virksomhed, De har udfoldet i Folkehøjskolens Tjeneste. Mange Gange flere vilde været med, om de kunde. Deriblandt er ogsaa Deres dansk-amerikanske Venner og Elever.

Det Hædershverv er bleven mig betroet, at sende Dem en lille Pengesum fra nogle Venner og Elever her i de Forenede Stater. Jeg sender dem med vore hjerteligste Lykønskninger, og vi beder Dem modtage den lille Sum af 110,50 Dollars til fri personlig Brug.

En af Giverne skriver til mig: »Skønt jeg aldrig selv direkte har haft Gavn af Schrøders Arbejde, saa staar jeg dog i Taknemlighedsgæld til ham for vort hele Samfunds Skyld saa vel som for mange enkelte af vore Præsters Skyld; thi hvad de har modtaget fra Schrøder af aandelige Værdier, har jeg jo — og mange med mig — nydt godt af paa anden Haand.«

Jeg afskriver disse Linier fra en Iowa-Farmers Haand, fordi de tjener som et Udtryk for, at en Del er med, som slet ikke kender Dem personlig.

Kr. Østergaard.

Der kom Telegrammer fra Danebod Højskole, Grandview College eller Præsteskolens i Des Moines og fra Pastor H. C. Rørdam i Chicago. Følgende Breve skal meddeles:

Nysted, 4. Jan. 1906.

Kære Forstander Schrøder! Et glædeligt, velsignet Nytaar ønskes Dem og Deres kære! Og saa til Lykke med de 70 Aar! Gud give Dem fremdeles Lykke og gode Raad og lade sin Naades Sol skinne for Dem! Af mit inderste Hjerte ønsker jeg, at Gud vil give Dem Styrke og Kræfter, saa De endnu i en Række

af Aar kan faa Lov at staa i Arbejdet for vor kære Sag! Tak for Deres trofaste og ihærdige Arbejde hidindtil, uden det havde jo ogsaa vort Arbejde været forgæves. Tak for »Den nordiske Folkehøjskole«; vi læser den med Interesse og Glæde. Ja, Tak for alt, hvad De har skrevet og talt! Til Efteraaret er det ti Aar, siden jeg kom til Askov første Gang. Tiden iler, meget Vand er løbet i Stranden siden den Gang; men Askov-Vintrene staar for mig som lysende Punkter i mit Liv! Tak for hvad jeg fik hos Dem; jeg vil altid føle mig i Taknemlighedsgæld til Dem. — Med kærlige Hilsner over det dybe Hav — fra Hjem til Hjem — fra Skole til Skole — og fra vore to smaa Drengene — er jeg Deres altid hengivne Elev.

Thyra Dorf.

Nysted, 4. Jan. 1906.

Som en, der paa anden Haand har modtaget saa meget af Dem, bringer jeg ved denne Lejlighed Hilsen og Tak med Lykønskning over Atlanten. Gud velsigne Deres Alderdom. Deres forbindtlige og hengivne

A. Th. Dorf.

Danebod, Tyler, 5. Januar 1906.

Kære Forstander Schrøder! Min Hustru og jeg vilde gerne have vor Hilsen med blandt de mange, som vil strømme til Askov den 19. Januar. Vor Hilsen betyder først en hjertelig Tak for, hvad De var for os, og fordi Deres Minde er af dem, der har prentet sig saa dybt i vor Sjæl, at det aldrig blegner. Med den Kraft, som var bleven Deres Kraft, forstod De at gribe os unge, saa Ilden kom i Flamme, og hver Gang vi mindes Dem og Deres Gerning, da er det,

som Flammen brænder klarere. De er bleven noget af vor Samvittighed, en af dem, for hvem vi stiltiende i vor Gerning staar til Ansvar. Bag alt dette ligger jo Deres stærke ydmyge Tro, som vi deler.

Derfor inderlig Tak! Og en hjertelig Lykønskning fra os Deres bestandige Elever, fra Danebod Højskole, fra vor store rige Gerning, for hvis Udvikling og Vækst De bærer en stor Del af Æren.

Med ærbødig Hilsen og Ønsket om Guds Fred i de gamle Dage. Deres hengivne Venner

Thora og Thorvald Knudsen.

Hartford, 9. Jan. 1906.

Kære gamle Ven! Ja, jeg tør jo nok kalde Dem en gammel Ven, selv om vi i flere Aar kun har delt Samlivet igennem faa og korte Hilsner fra hver sin Verdensdel. Deres trofaste Arbejde for den danske Kirke i U. S. igennem de mange Aar, siden jeg besøgte Deres Skole for femogtyve Aar siden, har jeg fulgt med Glæde og altid betragtet mig som en af dem, der staar Dem nærmere end de fleste af vort Folk herovre. Nu da De er naaet »syv Gange ti«, maa jeg ikke blot have Lov til at ønske Dem til Lykke, men ogsaa til at sige Dem hjertelig Tak for hvert et kærligt Ord og Tanke, De har sendt mig og den Sag, jeg tjener herovre. Jeg fylder nu den 13. Januar mit 58. Aar, det maa jo være underligt for Dem at tænke paa de mange, snart gamle Dreng, som De har, jeg kan vel sige Verden over, i travl Virksomhed og ivrig Stræben efter ikke at gøre vor tidligere Lærer Skam, men om muligt glæde ham paa hans gamle Dage ved at følge hans Spor og virke for og tjene alt skønt og stort hernede og vie den Sag,

De har elsket, vore bedste Kræfter. Tak fordi De saa kærlig tænker paa vort Arbejde og paa vort Folk.

Vær nu kærlig hilset og Gud befalet! Bring den øvrige Lærerstand min bedste Hilsen. Deres hengivne
R. Nielsen.

Fra andre Lande meddeles kun den pragtfulde Adresse fra Bøhmen i Oversættelse:

Hr. Ludvig Schrøder,

Forstander for Askov Højskole!

Fra Centralforeningen for Czekiske Fællesforeninger, der repræsenterer samtlige czekiske Landbofællesforeninger til Selvhjælp i Kongeriget Bøhmen, samt fra alle de czekiske Landmænd, der 1901 og senere har besøgt Danmark, og som altid vil bevare de instruktive Oplysninger og den venlige Modtagelse, de gav dem, i taknemlig Erindring, sendes der Dem, Hr. Højskoleforstander! i Anledning af den Skoles fyrretyve Aars Jubilæum, som De har grundlagt, en hjertelig Lykønskning.

Vi kan ikke noksom tolke vor Beundring for Dem som Skaber af en Højskole, der i en saa væsentlig Grad har bidraget til, at det danske Landbrug har naaet det høje Stade, hvorpaa det nu staar, et Forbillede for alle oplyste Nationer i Evropa. Og til vor oprigtige Beundring føjer vi Ønsket om, at De, Hr. Højskoleforstander! endnu i mange Aar maa virke til det danske Landbrugs Held og Fremgang, og at Lykken som hidtil maa følge Dem i Deres Arbejde for danske Landmænds Vel og Hæder.

Dvoratz.

J. Sedlertz.

Statens Lærerhøjskole.

Da det er mig umuligt at skrive til alle de enkelte, der har glædet mig paa min 70. Fødselsdag ved deres Anerkendelse af den Folkehøjskolegerning, hvori jeg har haft den Lykke at tjene siden mine unge Dage, saa maa jeg herved under et bevidne dem min hjertelige Tak.

Askov, den 23. Januar 1906.

Ludwig Schrøder.

ASKOV LÆRLINGE

REGNSKAB 1906

INDTÆGT:

Kassebeholdning	Kr.	13.67
Renter i Aarets Løb	—	6.46
Gave fra en tidligere Elev	—	100.00
Salg af Aarsskriftet	—	10.00
Fra Eleverne 1905—06.....	—	18.84
Medlemsbidrag:		
Aarlige Bidrag	Kr.	1067.15
Konsulent J. Hegelund, livsvarig		
Medlem	—	25.00
		<hr/>
		1092.15
		<hr/>
		Kr. 1241.12

UDGIFT:

Understøttelser:

Frode Kjems, Fredericia	Kr.	50.00
Frede Højmark, Skanderborg	—	50.00
Nikolaj Sørensen, Lintrup.....	—	50.00
Karen Mortensen, Flødstrup	—	50.00
		<hr/>
	Kr.	200.00
Trykning af Aarsskriftet	—	446.55
Administrationsudgifter	—	274.42
Kassebeholdning	—	320.15
		<hr/>
		Kr. 1241.12

VEJEN, den 13. Juni 1906.

J. A. Favrholdt.

Ovenstaaende Regnskab er gennemgaaet og sammenholdt med Kassebog og Bilag, og der er intet fundet at bemærke.

KOLDING, den 27. Juni 1906.

Konrad Jørgensen.

SKOLENS LÆRLINGE

3. NOVEMBER 1905 TIL 28. APRIL 1906

AF POUL BJERGE

A. Mandlige Lærlinge.

1. Fjerde Vinters Lærling.

10. Murer Laurids Christensen, Nr. 62 i Aarsskr. 1905.

2. Anden Vinters Lærling.

577. Hans P. Juul Nyholm, Lindegaard, Marslev, 36 Aar, Gmd. (748 i 1889—90.*)
578. Hans Poul Hansen, Dalby, Thureby, 31 Aar, Gmd. (1755).
579. Mejerist Chr. Jul Christiansen, Drejø, Svendborg, 30 Aar. (1760).
580. Tegnelærer Jens Bundgaard, Durupgaard, Durup, 29 Aar. (1763).
581. Okkels Birk, Gellerup, Herning, 29 Aar, Gmd. (1764).
582. Nikolaj Sørensen, Tornum, Lintrup, 28 Aar, Gmd. (1767).
583. Forvalter Carl Christensen, Egtved, Kolding. (1769).
584. Frode Madsen, Uby, Jerslev, 27 Aar, Gmd. (1772).
585. Hans Pedersen, Dalum, Hjallesø, 26 Aar, Gmd. (1774).
586. Anders Andersen, Steenstrup, Højby, 26 Aar, Gmd. (1776).
587. Søren Skak, Viumgaard, Ulfborg, 26 Aar, Gmd. (1406 i 1899—1900).
588. Ludvig G. Larsen, Damsholte, Stege, 25 Aar, Gmd. (1782).
589. Styrmand Frederik E. Grue, Vejen, 25 Aar. (1696 i 1903—4).
590. Bagersvend Jakob Kristiansen, Svendborg, 25 Aar. (1784).
591. Axel Dahlbom, Svendborg, 24 Aar, Kordegn. (1789).
592. Chr. Christensen, Skibbinge, Præstø, 24 Aar, Gmd. (1790).
593. Typograf Alfred Hansen, Holbæk, 23 Aar. (1796).

* Alle Numre slutter sig til Nr. fra foregaaende Aar. — Efter Lærlingens Navn anføres hans Hjemsteds Postadresse og hans Alder og Faderens Stilling. Gmd. = Gaardmand, Hmd. = Husmand, Hvkr. = Haandværker o. s. v. Tallet i () er det Nr., de har i foregaaende Meddelelser. 7*

594. Snedker Olaf J. Skov, Torkildstrup, Alslev, 23 Aar. (1800).
 595. Jens Chr. Nielsen, Dysted, Olstrup, 22 Aar. (1805).
 596. Niels Chr. Klitgaard, Faldborg, Brovst, 22 Aar, Gmd. (1808).
 597. Nordsøfisker Holger Mikkelsen, Lyngby, Hjørring, 20 Aar. (1824).
 598. Ole Chr. Olsen, Skovlunde, Ballerup, 20 Aar, Hvkr. (1833).
 599. Anders Favrholt, Vejen, 20 Aar, Kasserer. (1835).
 600. Ejnar Kristensen, Silkeborg, 19 Aar, Købmd. (1836).
 Ialt 24. 21 har været her i alle seks Maaneder, Nr. 588 i fem, Nr. 600 i fire og Nr. 589 i tre Maaneder.

3. Første Vinters Lærlinge.

1844. Cand. theol. Rasmus Andersen, Marslev, Odder, 34 Aar. (2).
 1845. Kontrolassistent Andreas M. Mølgaard, Hjerm. 33 Aar.
 1846. Lærer Ingimar Eydal, Akureyri, Island, 33 Aar.
 1847. Kontrolas. Hans P. Jensen, Bredemosegaard, Ullerslev, 32 Aar.
 1848. Cand. theol. Karl Knudsen, Sdr. Højrup, Pederstrup, 31 Aar. (1).
 1849. Christian Olsen, Skovby, Stubbekøbing, 31 Aar, Gmd.
 1850. Aage Madsen, Ubby, Jerslev, 31 Aar, Gmd.
 1851. Snedker Martin Kristensen, Vognsild, Østrup, 29 Aar. (5).
 1852. Gaardejer Jakob N. Koed, Katrinelund, Vejen, 29 Aar.
 1853. Fotograf Klaus D. Schmidt, Københoved, Sønderjylland, 28 Aar.
 1854. Lærer O. P. Walbjörn, Tvillum, Silkeborg, 28 Aar. (5).
 1855. Tømrer Mads Kr. Dalby, Bjert, Vinderup, 28 Aar. (5).
 1856. Murer Christian Fuglsang, Havbro, Aars, 28 Aar.
 1857. Forstaspirant Kristian Haahr, Stavso, Nr. Nebel, 28 Aar.
 1858. Kristen P. Madsen, Mejls, Varde, 27 Aar, Gmd.
 1859. Hans Chr. Jensen, Bregninge, Ærø, 27 Aar, Hmd. (5).
 1860. Hestehandler Jørgen L. Vestergaard, Vust, Thisted, 27 Aar. (2).
 1861. Jens N. Lauridsen, Svejstrup, Lerbjerg, 27 Aar, Gmd.
 1862. Niels Chr. Olsen, Præstbro, Tarm, 27 Aar, Gmd. (3).
 1863. Peter Obling Andersen, Skærbæk, Sønderjyll., 27 Aar. (5).
 1864. Konstruktor Aage G. Gram, Københoved, Sønderjylland, 27 Aar.
 1865. Jens Peter Dahlgaard, Hesthavegaard, Skive, 27 Aar.
 1866. Alfred Hansen, Dortheasminde, Vejen, 26 Aar, Brænderibestyrer. (5).

1867. Gustav Afdolf Søndergaard, Vang, Ø. Vraa, 26 Aar.
1868. Peter Bay Stamphøj, Dybe, Bonnet, 26 Aar, Gmd.
1869. Oluf Pedersen, Sommersted, Sønderjyll., 26 Aar, Gmd.
1870. Martin Due, Aaleje, Skovby, 26 Aar, Gmd. (4).
1871. Lærer Hans Viksjø, Alten, Norge, 26 Aar.
1872. Jens Anton Jensen, Boulstrup, Aarhus, 25 Aar, Gmd.
1873. Gaardejer Enok Foss, Vanløse, Kjøbenhavn, 25 Aar.
1874. Maler G. Herm. Jensen, Vallekilde, Hørve, 25 Aar. (1).
1875. Christen M. Videbæk, Vorgod, Ringk., 25 Aar, Gmd. (5).
1876. Hans Rasmussen, Ny Stenderup, V. Hæsing, 24 Aar, Gmd. (5).
1877. Snedker Johannes Pedersen, Odense, 24 Aar.
1878. Nikolaj A. Nielsen, Bøgballe, Uldum, 24 Aar, Gmd.
1879. Typograf Niels Pallesen, Herning, 24 Aar.
1880. Styrmand Niels Nielsen, Rødvig, 24 Aar. (5).
1881. Maler Simon P. Simonsen, Kjøbenhavn, 24 Aar. (5).
1882. Rasmus Pedersen, Bjeverskov, 23 Aar. (5).
1883. Anton Andersson, Nordanå, Sverige, 23 Aar, Hvkr. (1).
1884. Kontrolas. K. Agerup Thorsen, Tolstrup, Fredericia, 23 Aar.
1885. Journalist Regner Stenbæk, Slagelse, 23 Aar. (5).
1886. Seminarist Kristen Vestergaard, Vust, Thisted, 23 Aar.
1887. Maskinarb. Peter Schøler, Vitved, Stilling, 23 Aar.
1888. Albert Refsgaard, Ø. Refsgaard, Skive, 22 Aar, Gmd.
1889. Hans Peder Henriksen, Aastrup, Stubbekøbing, 22 Aar, Gmd.
1890. Torstein Stefánsson, Stafafell, Island, 22 Aar, Præst.
1891. Frederik Nielsen, Hovedskovgaard, Herlufmagle, 22 Aar, Gmd.
1892. Jens P. Jensen, Engelsborg, Odder, 22 Aar, Gmd. (5).
1893. Bryggersvend Frode Sjølund, Haarlev, Præstø, 22 Aar.
1894. Tømmer Vald. Søndergaard, Brøndum, Løgstør, 22 Aar.
1895. Seminarist Marius Rasmussen, Silkeborg, 22 Aar.
1896. Johannes Grungstad, Namdal, Norge, 22 Aar, Gmd.
1897. Andreas P. Larsen, Søllested, Maribo, 21 Aar, Hmd.
1898. Andreas Munk, Raageskovgaard, Nexø, 21 Aar, Gmd.
1899. Smedesvend Frode Kjems, Fredericia, 21 Aar.
1900. Guttormur Pálsson, Seydisfjord, Island, 21 Aar, Gmd.
1901. Kontorist Vigo Wriqth Quistgaard, Kjøbenh., 21 Aar.
1902. Jens Madsen, Randlev, Odder, 21 Aar, Gmd.
1903. Maler Holger Brusgaard, Randers, 21 Aar, Arkitekt.

1904. Forvalter Hans Sandager, Overgaard, Kolding, 21 Aar.
 1905. Mathis G. Staurheim, Bø, Norge, 21 Aar, Gmd.
 1906. Gaardbst. Hans Jensen, Allerslev, Lejre, 21 Aar. (4).
 1907. Maskinarb. Olaf J. Peitzsch, Kjøbenhavn, 21 Aar. (5).
 1908. Mathis F. Kleppen, Soudland, Norge, 21 Aar (4).
 1909. Jens Moestrup, Harrids, Randers, 21 Aar, (2).
 1910. Mejerist Peter D. Augustinus, Dons, Kolding, 21 Aar.
 1911. Maler Oskar Olsen, Næstved, 21 Aar. (5).
 1912. Jens Holst, Herning, 21 Aar, Dyrslæge (5).
 1913. Louis Pedersen, Tilstrup, Assens, 21 Aar, Hvkr. (5).
 1914. Malersvend Christian Larsen, Kjøbenhavn, 21 Aar.
 1915. Søren P. Petersen, Hedenskov, Thorsager, 20 Aar, Bolsmd.
 1916. Søren A. Sørensen, Thornum, Roslev, 20 Aar, Hmd.
 1917. Knud Skøtt, Askov, Vejen, 20 Aar, Gmd. (5).
 1918. Fisker Martinius Hjerimitslev, Lyngby, Løkken, 20 Aar.
 1919. Typograf Ove Møller Madsen, Rindom, Ringk., 20 Aar. (5).
 1920. Carl Westergaard, Vindum, Rødkærsbro, 20 Aar, Gartn.
 1921. Jens J. Ejskjær, Brøndum, Skive, 20 Aar, Gmd.
 1922. Frede Pedersen, Viby, Aarhus, 20 Aar, Boghld.
 1923. Aksel Jespersen, Nebsager, Hornsyld, 19 Aar, Lærer.
 1924. Rasmus P. Pedersen, Drejø, Svendborg, 19 Aar, Købmd.
 1925. Snedker Axel V. Theisen, Nr. Næraa, Skamby, 19 Aar.
 1926. Christian Budolfson, Harridslev, Hjørring, 19 Aar,
 Teglværksejer.
 1927. Madvig Hansen, Vaalse, Nr. Alslev, 19 Aar, Hmd. (5).
 1928. Snedker Hagbard Sørensen, Dalby, 19 Aar.
 1929. Kristian Vestergaard, Hemmet, Tarm, 18 Aar, Gmd.
 1930. Kristian Rasmussen, Budsemark, Borre, 18 Aar, Gmd.
 1931. Bertel Dahlgaard, Hesthavegaard, Skive, 18 Aar, Gmd.
 1932. Journalist Frede Højmark, Skanderborg, 18 Aar. (5).
 1933. Lars P. Petersen, Staurby, Præstø, 18 Aar, Købmd.
 1934. Stud. polyt. Axel Keller, Bregning, Børkop, 17 Aar. (4).
 1935. Bengt Larsen, Nr. Onsild, Randers, 17 Aar, Gmd. (2).
 1936. Niels Jul. Nielsen, Knarreborg, Odense, 17 Aar, Købmd.
 1937. Student Holger Brøndsted, Tryggelev, Svendb., 17 Aar.
 1938. Laurits Høy, Pindsminde, Randers, 17 Aar, Forp.

Ialt 95. 61 har været her i alle seks Maaneder, 22 i fem, 4 i fire, 1 i tre, 4 i to og 3 i én Maaned. Bag efter Navnene paa dem, der ikke har været her hele Tiden, staar et Tal i Klammer, der betegner Maanedernes Antal.

Skolen har altsaa haft paa fjerde Vinter 1 Lærling, paa anden 24, paa første 95, eller i alt 120 mandlige Lærlinge.

Fordelt paa de enkelte Maaneder falder Lærlingetallet saaledes: I November 114, i December, i Januar og Februar 113, i Marts 110 og i April 76, eller i Jævnmaal omtrent 107.

Ordnes Lærlingene efter Fædrenes Stilling, saa viser det sig, at 67 er Sønner af Gaardmænd, 10 af Husmænd, 1 af en Arbejdsmand, 12 af Haandværkere, 6 af Handlende, 9 af Lærere, Embedsmænd o. l., og 15 af Mænd i andre Livsstillinger. Blandt Lærlingene var der 21 Haandværkere, deraf 1 Bygmester, 1 Konstruktør, 2 Typografer, 2 Fotografer og 2 Maskinarbejdere. 10 havde selvstændige Stillinger ved Landbruget, nemlig 2 Gaardejere, 4 Forvaltere eller Gaardbestyrere, 3 Kontrolassistenter og 1 Mejerist. Der var 2 Styrmand, 2 Fiskere, 2 Journalister, 3 Lærere og 2 i andre Livsstillinger. 14 var fra Købstæder.

Af Lærlingene var 47 over 25 Aar, 18 mellem 25 og 18 Aar og 5 under 18 Aar. Fra Ribe og Ringkøbing Amter var der 18, fra Vejle, Skanderborg, Aarhus og Randers 26, fra de fire nordligste Amter 18, fra Fyn 15, fra Lolland-Falster 5, fra Sjælland 24, deraf 4 fra Kjøbenhavn, fra Bornholm 1, fra Island 3, fra Sønderjylland 5, fra Norge 4 og fra Sverige 1.

67 har før været paa andre Højskoler eller paa Landbrugsskole, deraf 25 to Gange, og af dem igen 2 tre Gange, 9 har været paa Ladelund, 7 paa Tune, 6 paa Dalum og Vallekilde, 5 paa Frederiksborg, 4 paa Ollerup og Testrup, 3 paa Ask, Høng, Ryslinge, Rødkilde, Salling og Nr. Alslev, 2 paa Forsinge, Køng, Malling, Vestbirk og Ødum og 1 paa Aagaard, Bornholms, Bælum, Grundtvigs, Hindholm, Karise, Odense, Oddense, Ondløse, Ry, Stevns, Særsløv, Uldum, Vejstrup og Vindinge. 4 paa Høj- eller Landbrugsskoler paa Island, Norge og Sverige, 2 har været paa Efterskole, 1 gaaet i Aftenskole, 16 har været paa Latin- eller Realskole, deraf 2 cand. theol., 1 Stud., og 7 med Præliminæreksamen. 15 har gaaet paa teknisk Skole, 2 paa Jørg. R. Kirkebjergs Skole for Drengene i Overgangsalderen, 5 var Seminarister og 9 har været paa forskellige Kursus eller faaet anden Uddannelse.

B. Kvindelige Lærlinge.

1. Anden Vinters Lærlinge.

188. Lærerinde Rosalie Jacqueline Knudsen, Kbhv., 36 Aar. (966).
189. Martha Rasmussen, Magleby, Møen, 30 Aar, Gmd. (969).
190. Elise Nielsen, Birkmosegaard, Ringkøbing, 26 Aar, Gmd.
191. Betsy Brøndsted, Aarhus, 25 Aar, Læge. (977).
192. Kirsten Jensen, Bjerregaard, Rask Mølle, 25 Aar, Gmd. (978).
193. Inger Marie Bay, Bjerre, 25 Aar, Gmd. (979).
194. Amalie Brorson, Varde, 23 Aar, Boghandler. (993).
195. Karen Skytte, Sdr. Bakkehus, Kolding, 23 Aar, Forf. (996).
196. Marie Johansen, Sofiero, Frederiksborg, 22 Aar, Brygger (998).
197. Musiklærerinde, Margrethe Sejerø-Olsen, Vejen, 22 Aar. (1000).
198. Valborg Erhardi, Dybro, Kvissel, 22 Aar, Gmd. (815 i 1901—1902).
199. Ella Larsen, Nekselø, Snertinge, 22 Aar, Gmd. (1004).
200. Eva Kalf, Roskilde, 20 Aar, Lærer. (1008).
201. Niella Meyn, Valløby, Vallø, 21 Aar, Læge. (1010).
202. Dagmar Hagen, Nr. Ørslev, Tingsted, 21 Aar, Gmd. (1012).
203. Elise Leth, Allerup, Odense, 21 Aar, Provst. (1013).
204. Hedvig Tommerup, Hesselager, 21 Aar, Præst. (1015).
205. Astrid Svendsen, Tune, Taastrup, 20 Aar, Forst. (1020).
206. Karen Winding, Helthborg, Hurup, 20 Aar, Gmd. (1022).
207. Lisa Alsing, Köping, Sverige, 19 Aar, Ingeniør. (1033).
208. Elisabeth Reetz, Gelsted, Odense, 18 Aar, Lærer. (1036).
209. Gudrun Rasmussen, Løgstør, 18 Aar, Fotograf. (1037).

Ialt 22, der har været her i alle seks Maaneder med Undtagelse af Nr. 204, der var her i fem.

2. Første Vinters Lærlinge.

1040. Lærerinde Ingeborg Løvaas, Tønset, Norge, 35 Aar.
1041. Karen Nielsen, Stubberup, Dalby, 31 Aar, Gmd.
1042. Lærerinde Helfrid Lindgren, Tärna, Sverige, 30 Aar. (1).
1043. Ane Marie Jørgensen, Virring, Uggelhuse, 30 Aar, Hmd.
1044. Jørgine Sørensen, Indslev, Nr. Aaby, 29 Aar, Gmd.
1045. Husholdningslærerinde Karen Jensen-Nørgaard, Tapdrup, Viborg, 27 Aar, Gmd. (3).

1046. Husholdningslærerinde Margrethe Pedersen, Odder, 26 Aar.
1047. Margrethe Dahl. Herslev, Vejle, 26 Aar, Lærer. (2).
1048. Fotograf Petra Hansen, Nykøbing F., 26 Aar.
1049. Olga Nitsche, Kjøbenhavn, 26 Aar, Kontorschef.
1050. Gudrun Graae, Kjøbenhavn, 25 Aar, Fuldmægtig.
1051. Margrethe Hansen, Holstebro, 25 Aar, Fabrikant.
1052. Maren Christensen Hjortkjær, Ramme, 25 Aar, Gmd.
1053. Kirstine Jensen, Stens, Hjortlund, Gredstedbro, 24 Aar, Gmd.
1054. Gerda Strandell, Svedvi, Kolbäck, Sverige, 24 Aar, Præst. (3).
1055. Telegrafistinde Birgitte Strømsøe, Levanger, Norge, 24 Aar.
1056. Rigmor Mikkelsen, Lyngby, Hjørring, 24 Aar, Strandf.
1057. Sigrid Skytté, Aastrup, Stubbekøbing, 24 Aar, Boghold.
1058. Maren Jensen, Hvirring, Flemming, 23 Aar, Gmd.
1059. Sigrid Østergaard, Ringsted, Amerika, 23 Aar, Præst. (1).
1060. Eva Regina Dithmer, Odense, 23 Aar, Borgmester.
1061. Laura Vilhelmine Rasmussen, Frederiksborg, 23 Aar.
1062. Frede Henriksen, Kjøbenhavn, 23 Aar, Lærer.
1063. Marie Laursen, Lindballe, Farre, 23 Aar, Gmd.
1064. Maren Laursen, Bjerre, Vejle, 23 Aar, Gmd.
1065. Kirsten Kr. Brandt, Tilst, Mundelstrup, 22 Aar, Gmd. (2).
1066. Jutta Henningsen, Odense, 22 Aar, Tømremester.
1067. Jenny Becker, Kjøbenhavn, 22 Aar, fhv. Gmd.
1068. Karen Mortensen, Flødstrup, Svendborg, 22 Aar, Lærer.
1069. Ingeborg Jensen, Nibe, 22 Aar, Kæmner.
1070. Elise Waaben, Faarup, Randers, 22 Aar, Lærer.
1071. Lærerinde Signe Stenhøj, Holmstrup, Skaarup, 22 Aar.
1072. Hedevig R. Poulsen, Faurbygaard, Nr. Tranders, 22 Aar, Gmd. (2).
1073. Marie Hansen, Svallerup, Fuglede, 22 Aar, Gmd.
1074. Dorthea Jensen, Snedsted, 22 Aar, Hmd. (5).
1075. Julie Prytz, Vig, Holbæk, 22 Aar, Præst.
1076. Jenny Bech, Dalagergaard, Borris, 21 Aar, Gmd.
1077. Johanne P. Vang, Askov, Vejen, 21 Aar, Lægprædikant.
1078. Henrikka Riis, Tise, Jebjerg, 21 Aar, Lærer.
1079. Valborg Simonsen, Odense, 21 Aar, Murermester.
1080. Andrea Mandrup, Ø. Tørslev, 21 Aar, Gmd. (2).

1081. Marie Block Sørensen, N. Nebel, 21 Aar, Folketingsmd.
 1082. Kristine Begtrup, Frederiksborg, 21 Aar, Højskoleforst.
 1083. Lærerinde Agnes Sparrevohn, Lindalsminde, Vestervig, 21 Aar.
 1084. Else Marie Rasmussen, Randlev, Odder, 20 Aar, Gmd. (5).
 1085. Kirsten Æskenfeld Christiansen, Kjøbhv., 20 Aar, Prof.
 1086. Gudrun Gram, Lyngø, Frederiksborg, 20 Aar, Lærer.
 1087. Julie Marstrand la Cour, Askovhus, Vejen, 20 Aar, Højskolelærer.
 1088. Anna Kristensen, Pilegaards Mølle, Brønderslev, 20 Aar, Gmd.
 1089. Alma Jensen, Tornbygaard, Bornholm, 20 Aar, Gmd.
 1090. Lærerinde Dorthea Poulsen, Viborg, 20 Aar, Stabsserg.
 1091. Ida Hansen, Thorsager, Randers, 20 Aar, Præst.
 1092. Anna Marie Wigh, Nykøbing M., 20 Aar, Slagter. (4).
 1093. Lærerinde Gerda Elmquist, København, 20 Aar.
 1094. Karen Tidemand, København, 20 Aar, Skibsinspektør.
 1095. Lærerinde Astrid Klindt Sørensen, Skanderup, Skanderborg, 20 Aar.
 1096. Ingeborg Wissing, Kallundborg, 20 Aar, Dyr læge.
 1097. Ellen Hagen, Nr. Ørslev, Tingsted, 20 Aar, Gmd.
 1098. Margrethe Sofie Sølvhøj, Herfølge, Vallø, 19 Aar, Automobilfører. (5).
 1099. Ellen Mygind, Rækkende, Allerslev, 19 Aar, Præst.
 1100. Ingeborg Jensen, Vennebjerg, Hjørring, 19 Aar, Sagfører.
 1101. Signe K. Søegaard, Østbirk, Skanderborg, 19 Aar, Gmd.
 1102. Anna Knudsen, Thorsager, Randers, 19 Aar, Gmd.
 1103. Marie Andersen, Odense, 19 Aar, Direktør.
 1104. Charlotte Haslund, Valby, Kbhvn., 19 Aar, Kunstmaler.
 1105. Marie Nøhr, Hjertebjerg, Stege, 19 Aar, Gmd.
 1106. Gudvig Havsted, Kristiania, Norge, 19 Aar, Sekretær. (2).
 1107. Kristine Pedersen, Esbjerg, 19 Aar, Kommissionær. (2).
 1108. Ellen Jespersen, Skelskør, 19 Aar, Købmand.
 1109. Gertrud Madsen, Besser, Samsø, 19 Aar, Gmd. (5).
 1110. Anna Skikkild, Ringkøbing, 18 Aar, Købmand.
 1111. Sofie Fangel, Hjørring, 18 Aar, Købmand.
 1112. Minna Tornøe, Aarhus, 18 Aar, Apoteker.
 1113. Anna Margrethe Balslev, Sulsted, 18 Aar, Præst.
 1114. Kathrine Stilling-Andersen, København, 18 Aar, Gros.
 1115. Ellen Nissen, Trustrup, Randers, 18 Aar, Læge.
 1116. Astrid Kannegaard, Hornstrup, Vejle, 18 Aar, Lærer.

1117. Fotograf Marie Hansen, Struer, 18 Aar.
 1118. Astrid Klelund Verdich, Charlottenlund, 18 Aar, Gros.
 1119. Helga Mørch, Bajensgaard, Sæby, 18 Aar, Gmd.
 1120. Karin Alstrøm, Grebbestad, Sverige, 18 Aar, Højskolef.
 1121. Ellen Carøe, Magleby, Skelskør, 18 Aar, Præst.
 1122. Elisabeth Biering, Bogø, 18 Aar, Præst.
 1123. Ingeborg Andersen, Odense, 18 Aar, Direktør.

Ialt 84. 68 har været her i alle seks Maaneder, 5 i fem, 1 i fire, 2 i tre, 6 i to og 2 i én Maaned. Bag efter Navnene paa dem, der ikke har været her hele Tiden, staar et Tal i Klammer, der betegner Maanedernes Antal.

Skolen har altsaa haft paa anden Vinter 22 Lærlinge, paa første 84, ialt 106 kvindelige Lærlinge. Fordelt paa de enkelte Maaneder falder Lærlingetallet saaledes: I November og December 102, i Januar 100, i Februar 99, i Marts 95 og i April 87 eller i Jævnmaal 98.

Ordnes Lærlingene efter Fædrenes Stilling, viser det sig, at 37 er Døtre af Gaardmænd, 3 af Husmænd, 4 af Haandværkere, 8 af Handlende, 33 af Lærere eller Embedsmænd og 21 af Mænd i andre Livsstillinger. 9 var Lærerinder, 2 Fotografer og 1 Telegrafistinde.

Af Læringerne var 19 over 25 Aar og 87 mellem 25 og 18 og ingen under 18 Aar. Fra Ribe og Ringkøbing Amter var der 13, fra Vejle, Skanderborg, Aarhus og Randers 21, fra de fire nordligste Amter 17, fra Fyn 12, fra Lolland-Falster 4, fra Bornholm 1 og fra Sjælland 30, deraf 12 fra Kjøbenhavn. Fra Norge 3, fra Sverige 4 og fra Amerika 1. 33 har været fra Købstæder.

9 af Læringerne har før været paa den almindelige Højskole i Askov og 33 har før været paa andre Højskoler, deraf 2 to Gange. 4 har været paa Frederiksborg og Testrup, 3 paa Vallekilde, 2 paa Galtrup, Høng, Ollerup, Ryslinge og Vestbirk og 1 paa Aagaard, Grejsdalen, Hadsten, Hoven, Lyngby, Nr. Nissum, Ry, Rødkilde, Thyland, Ubberup og Vinding. 1 har været paa Højskole i Amerika. 2 har været paa Pigeskoler, 1 paa Efterskole og 5 har faaet privat Undervisning. 16 havde Præliminæreksamen, 7 Lærerindeksamen, 4 havde været paa Handelsskole og 4 paa forskellige andre Kursus.

BIBLIOTEKET

VED POUL BJERGE

BOGSAMLINGEN tæller nu godt 20,000 Bind. Den bruges som offentlig Bogsamling. Der er i Skoleaaret 1905—06 udlånt ialt 4860 Bind, deraf 707 til Skolens Lærere, 3030 til dens Lærlinge, 873 til Folk udenfor Skolen og 250 til Brug i Læsesalen. Der er afsendt 65 Bogpakker her fra Biblioteket ud til Laanere. Ved Siden af Biblioteket er en Læsesal med Haandbibliotek, der indeholder Haandbøger, Ord-bøger, Kataloger, Lexika m. m., i alt lidt over 500 Bind. Desuden fremlægges en Del Tidsskrifter efterhaanden som de udkommer. For Tiden er der et Antal af godt 60. Læsesalen er aaben for Lærlingene om Vinteren fra Kl. 2 $\frac{1}{2}$ —4 og om Sommeren fra Kl. 4—6. Der har i Aarets Løb været 2830 Besøg i de 202 Dage, der har været aabnet; det er omtrent 14 Besøg daglig. Desuden har hver af Skolens Lærere Nøgle til Læsesalen og har altsaa Adgang til de Bøger, som staar der. Der er intet Regnskab ført over disse Besøg.

Der er i Aarets Løb skreven 440 ny Sedler til Kataloget, der svarer til en Forøgelse paa 725 Bind.

Selskaber, Foreninger og Institutioner, der sender til Biblioteket:

I Danmark:

Carlsberg Laboratoriet.

Danmarks geologiske Undersøgelse.

Dansk Eksport Forening.

Dansk geologisk Forening.

De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift.

Den botaniske Forening.

Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonomiske Forsøg.

Den tekniske Forening.
 Det danske meteorologiske Institut.
 Det kgl. danske Landhusholdnings-Selskab.
 Det kgl. danske Videnskabernes Selskab.
 Det statistiske Bureau.
 Det store kgl. Bibliotek.
 Finsens medicinske Lysinstitut.
 Foreningen af jyske Landboforeninger.
 Grosserer-Societetet.
 Københavns Magistrat.
 Københavns Universitets zoologiske Museum.
 Kommissionen for videnskabelig Undersøgelse af de danske
 Farvande.
 Rigsarkivet.
 Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie.

Norge:

Bergens Museum.
 Den norske historiske Kildeskriftkommission.
 Det norske Rigsarkiv.
 Nordenfjelds Kunstindustrimuseum, Trondhjem.
 Videnskabsselskabet i Kristiania.
 Universitetsbiblioteket i Kristiania.

Sverige:

Kungl. Biblioteket i Stockholm.
 Fornskrift-Sällskapet i Stockholm.
 Göteborgs högskola.
 Letterstedtska föreningen.
 Lorénska Stiftelsen.
 Universitetsbiblioteket i Upsala.

Finland:

Åbo stads historiska Museum.
 Suomen valtionarkisto — Finlands statsarkiv.

Andre Lande:

Departement of the interior, Bureau of education.
 Washington.
 Smithsonian Institution, Washington.

Følgende Festskrifter er sendt til Biblioteket:

- Aandssvageanstalten paa gamle Bakkehus.** 1855—1905.
Aktieselskabet Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri. 1846—1906.
Laane- Spare- og Discontobanken i Hjørring. 1855—1905.
Langelands landøkonomiske Forening. 1855—1905.

Følgende Forfattere har givet os følgende Bøger:

- Andersen, R.:** Jørgen, en Fortælling fra Sømandsmissionen. 1906.
Appel, Axel: Husdyrbruget 1905, med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget. 1906.
Begtrup, H.: Den danske Folkekirke, en Tidsbetragtning. 1906.
Dolleris, Andr.: Danmarks Boghandlere, en personalhistorisk Haandbog. 2. Udg. 1906.
Eliassen, P.: Fra Hans de Hoffmanns Dage. 1906.
Eskesen, Morten: Efterhøst. 1906.
Feilberg, H. F.: Bidrag til en ordbog over jyske almuesmål. 27—28. hæfte.
Friis, F. R.: Thychonis Brahei et ad eum doctorum virorum epistolae — Trefoldighedskirken i Christiansstad 1887 — Bidrag til dansk Kunsthistorie 1890—1901. — Et Par Optegnelser om Uranienborg. 1894. — Epistolae quas per annos a 1586 ad 1601 Tycho Brahe et Oligerus Rosenkrantzius, 1896. — Nogle Efterretninger om Tyge Brahe og hans Familie, 1902. — Kulturhistoriske Studier, 1. Hefte. — Peder Jacobsen Flemløs, Tyge Brahes første Medhjælper. — Sofie Brahe Ottesdatter. 1905. — Hans Christensen Hviid i Vesterborg Skovhuse og hans Slægt. 1906.
From, J.: Bidrag til Odense Gymnastikforenings Historie. 1880—1905.
Gosch, C. C. A.: Jørgen Christian Schiødte, et Bidrag til Naturvidenskabernes Historie i Danmark i det nittende Aarhundrede. 3. Del. 1905.
Hansted, B.: Rigsdagen og Grundlovens § 32. 1906.
Jacobsen, Carl: Ny Carlsberg-Glyptotekets Tilblivelse. 1906.
Kristensen, Marius: Fremmedordene i det ældste danske skriftsprog (før omtr. 1300). 1906.
Mackeprang, M.: Jydske Landsbykirkers Portaler, en Oversigt. 1906.
Nissen, J.: Kristelig Børnelærdom. 1906.

- Nissen-Dall, J.:** Danmarks Mejeridrifs Statistik. 8—9. — Danmarks Smør-Pris Statistik. 2—3.
- Nygaard, Chr.:** Fortegnelse over de til Kolding Omegns Landboforenings Dyrskue 1887—1906 anmeldte Dyr. — Regnskaber fra Kontrolforeninger i Jylland og paa Samsø. 1—2. Beretn. — Foreningen af jydsk Landboforeningers Planteavlsudstilling i Esbjerg 1904.
- Otterstrøm, Andr.:** Fiskeæg og Fiskeyngel i de danske Farvande. 1906.
- Pineau, Leon:** Le romancero Skandinave choix de vieux chants populaires du Danemark, de la Suede, de la Norvège, de l'Islande et des iles Féroé traduction en vers populaires assonantes. Paris 1906.
- Rørdam, Vald.:** Den gamle Kaptain. Fortællinger fra sidste Krig. 1—2. Bind. 1906.
- Thomassen, Fr.:** Beretningen om det 9. nordiske Skolemøde i København den 8., 9., 10. og 11. August 1905.
- Trap, Cordt:** Velgørenheden i København i Aaret 1903. — Arbejdslønnen i København med Nabokommunerne i Aaret 1904.
- Tuxen, S. C. A.:** Husdyrbruget i kortfattet Fremstilling. 3. Udg. I. 1906.

Af andre, der har givet Bøger, nævnes:

Landbrugslærer **Hans Appel:** Mælkeritidende, udg. af dansk Mejerist-Forening, ledet af H. Appel, 17. Aarg., indb.

Højskoleforstander **H. Begtrup:** F. L. Grundtvig: Den grundtvigske Slægts Oprindelse. 1904. — N. F. S. Grundtvig: To Indskrifter. 1906. — Helge Hostrup: Præstegaarden i Hille-rød. 1904.

Greve **Carl Trolle Bonde:** C. F. E. Brandberg: Svensk topografisk Litteratur i Trolleholms Bibliotek, Lund. 1905. — Trolleholm förr och nu. Lund. 1905.

Dr. phil. **H. F. Feilberg:** Edv. Hammerstedt: Svenska folket, dets lefnadssätt, seder och forntro. Et utkast. Stockholm 1902. — N. K. Madsen-Stensgaard: Til Minde om Prof. Johan Chr. Gebauer. 1894. — Desuden fire Smaaskrifter.

Fabrikejær **G. A. Hagemann:** Th. Hauch-Fausböll: Den Hagemannske Slægtteg. 1905.

Professor **H. J. Hannover**: Ialt 32 Værker i 34 Bind. Der var Bøger af Alph. Daudet, D. Diderot, T. M. Dostojevski, Anatole France, Goncourt, G. Keller, Maupassant, H. S. Meriman, Mark Twain m. fl., alt oversat.

Frk. **Bertha Jacobsen**: Dahkwala Tidsskrift for indisk Hjemmission blandt Santalerne, udg. af L. Hertel, 1—16. Aarg. — Elleve Billeder fra Santalistan. Kra. 1885. — Santalen, red. af B. Pous, 1—12. Aarg. 1883—94. — Report of the Indian home mission to the Santals for the years 1876/77 — 1883/84.

Red. **Konrad Jørgensen** giver et Eksemplar af alt, hvad der trykkes i Højskolebladets Trykkeri, Højskolebladet endogsaa i tre Ekspl., det ene indbundet.

Professorinde **Eline Cathrine Lange** har givet et Par Rækker af det kgl. Videnskabernes Selskabs Skrifter, Videnskabernes Selskabs Ordbog, Bibliotheca Danica, en hel Del — to Fod løbende Hylde — af Prof. Joh. C. Langes Manuskripter m. m.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet: J. Lindbæk og G. Stemann: De danske Helligaandsklostre, Fremstilling og Aktstykker. 1906. — E. F. S. Lund: Danske malede Portrætter, III. Bind, 3—6. Hæfte og V. Bind, 1—4. Hæfte. — H. Olrik: Danmarks Lærerhøjskole 1856—1906.

Det Rønnenkampske Boglegat: L. Budde: Fortællinger, 1—2. B., 1889 og 1894. — C. Hauch: Samlede Romaner og Fortællinger, 2. Udg., 1—7. B., 1903. — Alex. Kielland: Samlede Værker, 2. Udg., 1—6. B., 1903. — P. Chr. Kierkegaard: Samlede Skrifter, udgivet af P. E. Glahn og L. Nyegaard, 1—6. B., 1902. — Mathilde Schjøtt: Alexander Kielland, Liv og Værker. 1904.

Grosserer **Joh. Schrøder**: Danmarks Vare- og Forretnings-Vejviser 1904—1906.

Professor **L. Schrøder**: Arild Huitfeldt: Danmarks Riges Krønike, I—II. Fol. Prentet i Kjøbenhavn 1652. — Wärlsdshandeln, dess utveckling, gång och medel, red. af O. W. Ålind, Sthm. 1875, — begge indbundne, og nogle Smaaskrifter.

Professor **H. Westergaard**: Ti Bind forskellige Bøger, mest Tidsskrifter.

For overflødige Dubletter og gamle Aviser har Skolen tilbyttet sig ialt 14 Bind, deraf 10 indb., og desuden 6 Kort.

Meddelelser, Indbydelsesskrifter og Beretninger er tilsendt Skolen fra forskellige Højskoler, lærde Skoler, Foreninger, Selskaber og Stiftelser.

Følgende Blade bliver Skolen frit tilsendte: Aalborg Amtstidende, Aarhus Amtstidende, Agrardagbladet, Andelsbladet, Bornholms Social-Demokrat, Dannevirke (Amerika), Dansk Folketidende, Dansk Husflidstidende, Dansk Idrætsblad, Dansk Kirketidende, Dansk Missionsblad, Den danske Biavlstidende, Esbjerg Avis, Esbjerg Posten, Ferskvandsfiskeribladet, Folkebladet (Svendborg), Folkelæsning, Folkevennen, For Industri og Haandværk, Fyns Tidende (3 Ekspl.), Gartner-Tidende, Göteborgs handels- och sjöfartstidning, Haven, Hede-selskabets Tidsskrift, Helsingør Avis, Holbæk Amts Dagblad, Holbæk-Posten, Horsens Dagblad, Horsens Social-Demokrat, Jydsk Husdyravl, Jydsk Morgenblad, Kirkeklokken, Kirkelig Samler (Amerika), Kolding Avis, Kolding Folkeblad, Kors og Stjerne, Kvinden og Samfundet, Kjøbenhavns Kirkesag, Landbo-Dagbladet, Landbrugsbladet, Landmands-Blade, Langelands Folkeblad, Lolland-Falsters Folketidende, Meddelelser fra Udenrigsministeriet, Mælkeritidende, Møens Dagblad, Møens Folkeblad, Norden, Nordisk Missions-Tidsskrift, Protestantisk Tidende, Randers Dagblad, Ribe Amtstidende, Ringkøbing Amts Avis, Ringkøbing Amts Dagblad, Roskilde Dagblad, Samaritanen, Santal-Posten, Skive Folketidende, Skolebladet, Sorø Amtstidende, Stubbekøbing Avis, Sydjydsk Folkeblad, Søndagsbladet, Sønderjylland, Tiden, Tidens Gang, Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, Tidsskrift for Landøkonomi, Tidsskrift for Sundhedspleje, Ugeskrift for Landmænd, Ungdom og Idræt, Veckobladet (Helsingfors), Vendsyssel Folkeblad, Venstrebladet (Vejen), Verdandi, Vestjyllands Social-Demokrat, Vore Børn, Vort Forsvar (2 Ekspl.), Vort Landbrug, Østsjællands Folkeblad.

SKOLENS FORMUESFORHOLD

A. Regnskab fra 1. Maj 1905 til 30. April 1906.

INDTÆGT:

Kassebeholdning 1. Maj 1905		Kr.	103,60
Pigeskolen Sommeren 1905	Kr. 5550,00		
Den udvidede Højskole i Vinteren 1905—1906:			
Den kvindelige Afdeling	Kr. 9719,00		
Den mandlige Afdeling. -	10779,50		
	<u>20498,50</u>		
		—	26018,50
Efterbetaling fra tidligere Aars Lærlinge	395,00		
Efteraarsmøde	341,00		
	<u>736,00</u>		
		—	736,00
Leje af Værelser 1905—6 Vinteren....	1347,00		
Husleje af Jac. Appel	400,00		
Gymnastikkursus for Kvinder i August som Husleje	100,00		
	<u>1847,00</u>		
		—	1847,00
Gaver:			
Lærer Østergaards og Hustrus Legat, Renter	50,00		
R. Fengers Legat, Renter.....	112,00		
Frk. Meinert	10,00		
	<u>172,00</u>		
		—	172,00
Statsunderstøttelsen.....		—	14500,00
			<u>Kr. 43407,10</u>

UDGIFT:

Lønninger	Kr. 25374,00		
Varme, Rengøring, Kørsel, Aviser, Kundgørelser, Lægehonorar. m. m. -	4854,49		
Skat og Brandpenge.....	139,81		
	<u>30368,30</u>		
		Kr.	30368,30
Bygninger og Boskab:			
Hovedreparationer paa de gamle Bygninger.....	3398,74		
Almindelig Reparation ...	1768,19		
Nyanskaffelser	1237,40		
Betalt paa en ny Bygning	2450,00		
	<u>8854,33</u>		
		Kr.	8854,33
Biblioteket	561,92		
		—	561,92
Renter og Afdrag.....		—	2783,38
Kassebeholdning		—	839,17
			<u>Kr. 43407,10</u>

B. Ejendommens Værdi.

Bygningerne er brandassurerede for	Kr. 111399,00
Almindeligt Indbo for	Kr. 3500,00
Bogsamlingen.....	— 10000,00
Kakkelovne og Komfurer.....	— 2500,00
Fysisk-kemisk Samling.....	— 3000,00
Naturhistorisk Samling.....	— 1000,00
Kunstværker og Billeder.....	— 2500,00

	— 22500,00
Byggegrund, Gaardsplads, Have, Lysanlæg, Kloak m. v. værdsættes til	— 8601,00

	Kr. 142500,00

Denne Sum er bragt til Veje ved:

1) Gaver:	
a. Flors oprindelige Indsamling	Kr. 8279,23
b. Gaver, dels i Penge, dels i Bøger fra forskellige.....	— 21000,00
c. »Dansk Højskoleforening«s Tilskud, for saa vidt det ikke er medgaaet i Driften	— 15552,38

	Kr. 44831,61
2) Dækket af Skolens Aarsindtægt	— 37104,79
3) a. En Pengegave, der forrentes med en Friplads paa Pige- skolen om Sommeren.....	Kr. 2000,00
b) Et Legat til Støtte for Skolen	— 2800,00

	— 4800,00
4) Gæld til Statskassen	— 55763,60

	Kr. 142500,00

*Idet vi paa Medlæreres og egne Vegne
lakker for alle de Gaver, som der paa de
foregaaende Blade er gjort Rede for, maa
vi endnu med oprigtig Paaskønnelse nævne
3000 Kroner, som af Lovgivningsmagten
er bevilget til Støtte for anden Vinters Lær-
linge, og som er uddelte af Skolens Be-
styrelse.*

Askov, i Oktober 1906.

LUDVIG SCHRØDER. JACOB APPEL.